

تحلیل گفتمان ترجمه مطبوعاتی بر مبنای رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزیگل و وداک؛ مورد مطالعه: بازنمایی مواضع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در الوفاق

مهديه فرومديان^۱، مرتضى زارع برمی^۲

چکیده

نقش ترجمه در نگارش خبر، معمولاً به انتقال نقل‌قول‌ها و مواضع محدود می‌شود. با این حال، با ترجمه‌ی یک نقل‌قول و ورود آن به نظام رسانه‌ای، به‌عنوان سخنی که گفته‌شده، تثبیت و پذیرفته می‌گردد. بنابراین، نقش ترجمه در رسانه‌ها با وجود محدودیت دامنه، تأثیرگذار است. با این وصف، پژوهش حاضر، بر شیوه‌های مرسوم ترجمه در رسانه‌های خبری که تأمین‌کننده محتوای اخبار هستند، متمرکز است. هدف این بررسی، تحلیل مواضع هسته‌ای آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی و حسن روحانی، رئیس‌جمهور وقت، در روزنامه الوفاق است. گفتمان‌کاوی ترجمه این مواضع، با توجه به بافت‌های تاریخی، سیاسی و اجتماعی تولید و تعبیر گفتمان‌ها، همچنین بافت‌های موقعیتی نقل‌قول‌های هسته‌ای، کاربست رویکرد گفتمانی-تاریخی را ضروری می‌سازد. رایزیگل و وداک در چهارچوب رویکرد یادشده، از راهبردهای ارجاعی، اسنادی، استدلالی، زاویه‌سازی، پرننگ‌سازی و کمرنگ‌سازی و نیز ابزارهای زبانی منتسب به هریک نام برده‌اند. هریک از این راهبردها ناظر به تحلیل بخشی از مواضع گفتمان‌مدار کنشگران اجتماعی است. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی با رویکرد ترجمه غیرمقابله‌ای است. نتایج پژوهش نشان داده است که راهبردهای ارجاعی، اسنادی و استدلالی در مواضع ترجمه‌شده کنشگران مورد استناد همانند مواضع آن‌ها به زبان فارسی، اصلی و سایر راهبردها، یعنی زاویه‌سازی، پرننگ‌سازی و کمرنگ‌سازی، جانی هستند. **کلیدواژه‌ها: تحلیل گفتمان، ترجمه، روزنامه الوفاق، مواضع هسته‌ای.**

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۲۵

Doi: <https://doi.org/10.22034/imrl.2025.524295.13138>

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مترجمی زبان عربی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه دامغان، دامغان، ایران.
m.forumadiyan@std.du.ac.ir

۲. استادیار گروه مترجمی زبان عربی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه دامغان، دامغان، ایران (نویسنده مسئول).
m.zare@du.ac.ir

مقدمه

انتشار اخبار، حاصل کار طاقت‌فرسای زبان‌شناس ژورنالیست‌های بااستعدادی است که در شرایطی سخت با محدودیت‌های زمانی کار می‌کنند (بلوس^۱، ۱۴۰۱: ۲۱۷)، با این حال، آن‌ها خود را مترجم نمی‌دانند، حتی اگر آنچه امروز در نشریه‌های لندن می‌خوانید بسیار شبیه باشد به آنچه دیروز در *لوموند*^۲ خوانده‌اید (بلوس، ۱۴۰۱: ۲۱۵). بیلسا و بسنت^۳ در کتاب «ترجمه در اخبار جهانی»، از ترجمه، در خبرگزاری‌ها به‌عنوان «بازنویسی» یاد می‌کنند (Bielsa & Bassnett, 2009: 57) و پس از بررسی انواع تغییرها رایج در فرایند ترجمه، به این نتیجه می‌رسند که میزان مداخله مترجم در ترجمه‌ی خبر، به‌اندازه‌ای است که دیگر عنوان متعارف «مترجم» برای وی صدق نمی‌کند (Bielsa & Bassnett, 2009: 64). نزدیک‌ترین عنوانی که می‌توان برای ترجمه‌ی اخبار، برگزید، «Transediting» [= خبرورایی] است. این واژه را نخستین بار استتینگ^۴ (۱۹۸۹) برای بهتر نشان‌دادن میزان ویرایش لازم در کار ترجمه خبر به کار برد.

قاصدان امروزی و به‌تعبیری ژورنالیست‌ها، برای رساندن لبّ اخبار تازه، از نقطه «الف» به نقطه «ب»، تقریباً هر چیزی را در متن تعدیل، اصلاح، حذف یا اضافه می‌کنند و تنها آن بخشی از اصل مطلب را نگه می‌دارند که «خبر» پنداشته می‌شود، زیرا درنهایت، هدف آن‌ها انتقال اطلاعاتی یکسان است (بلوس، ۱۴۰۱: ۲۱۶). محتوای گزارش خبری، عمدتاً چیزی است که کسی گفته است (Bell, 1991: 191). در گزارش اخبار، نقل‌قول مستقیم، ارزش ویژه‌ای دارد، چون این مسئله به روزنامه‌نگاران امکان گزارش واقعیت را می‌دهد و هم‌زمان به آن‌ها اجازه می‌دهد تا بی‌طرفی خود را با انتقال آنچه در نقل‌قول آمده است، حفظ کنند (Bell, 1991: 208; Tuchman, 1978: 95) و فضایی خاص و متفاوت به متن خبر دهند (Van Dijk, 1988: 97).

پژوهش حاضر، متمرکز بر مواضع هسته‌ای آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) و حسن روحانی، رئیس‌جمهور وقت، در خبرهای اصلی چاپ‌شده در روزنامه الوفاق^۵ است. الگوی پژوهش، متکی به رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزیگل و وداک^۶ است، زیرا مواضع هسته‌ای مقامات جمهوری اسلامی ایران، عمدتاً، متأثر از دانش پس‌زمینه‌ای آن‌ها نسبت به غرب است. دانش پس‌زمینه‌ای، از مفاهیم بنیادی در تحلیل گفتمانی-تاریخی، در سطح شناخت و

-
1. Bellos, D.
  2. Le Monde
  3. Bielsa, E. & Bassnett, S.
  4. Stetting, K.
  5. <https://newspaper.al-vefagh.ir>
  6. Reisiigl, M. & Wodak, R.

تفسیر است. این دانش که برآیند تجربه‌های فردی و اجتماعی ذخیره‌شده در ذهن کنشگران است، در شکل‌دهی به انگاره‌های ذهنی و فرهنگی آن‌ها، نقش مؤثری دارد. در واقع، کنشگران، هنگام مواجهه با پدیده‌ها و یا موضوع‌های جدید، دانش پس‌زمینه‌ای خود را فرا می‌خوانند و با کمک آن، نسبت به شناسایی، مقوله‌بندی، تعریف و تفسیر موقعیت جدید اقدام می‌کنند. اخبار جمع‌آوری شده از روزنامه الوفاق، با محوریت مواضع ما [= ملی] پیرامون پرونده هسته‌ای، پیوند میان برداشت‌های تاریخی و تعبیر جاری منتسب به مقامات ایرانی را - که تولید و مصرف متن‌ها را هدایت می‌کنند - ترسیم می‌کند. از چشم‌اندازی دیگر، درک مخاطبان از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران و چگونگی طبقه‌بندی این رویدادها توسط کنشگران اجتماعی، فرایندهای تعبیر گفتمان‌های پیرامون روابط «ما» [= ایران] و «دیگری» [= غرب] را شکل می‌دهند و هدایت می‌کنند.

مهم‌ترین انگاشته‌های نظری تحلیل گفتمانی-تاریخی رایزیگل و وداک، عبارت‌اند از: (۱). زبان، پدیده‌ای اجتماعی و دارای کارکردهای سیاسی است؛ (۲). نه تنها افراد، بلکه گروه‌ها و نهادهای اجتماعی نیز معانی و ارزش‌های مخصوصی دارند که در زبان مورد تأکید قرار می‌گیرد؛ (۳). متن‌ها، قطعه‌های زبانی یک ارتباط هستند که در پیوند نزدیک با سایر اطلاعات پس‌زمینه‌ای [= تاریخی] تولید، تثبیت یا متحول می‌شوند؛ (۴). خوانندگان / شنوندگان در ارتباط با متن، مصرف‌کننده منفعل نیستند و همواره در بازتولید یا به‌چالش کشیدن روابط قدرت مندرج در آن، تحت عنوان کنشگران اجتماعی، خود را فعال نشان می‌دهند؛ (۵). کاربردهای متعدد زبان، در سطوح و متون مختلف، همواره در راستای حفظ یا تغییر وضعیت تاریخی عمل می‌کند (محمدی، ۱۳۹۶: ۱۷۰).

رایزیگل و وداک، برای رویکرد گفتمانی-تاریخی، پنج راهبرد گفتمان‌مدار را پیشنهاد داده‌اند که عبارت‌اند از: (۱). راهبرد ارجاعی یا نام‌گذاری که کنشگران اجتماعی را نام‌گذاری می‌کند؛ (۲). راهبرد اسنادی که خصیصه‌های مثبت یا منفی را ارزیابی کرده و تخمین می‌زند و خصوصیت‌های کم‌وبیش مثبت یا منفی کنشگران اجتماعی را نام‌گذاری می‌کند؛ (۳). راهبرد استدلالی که در استدلال‌هایی بازتاب داده می‌شود که برای توجیه تحسین‌آمیز یا تحقیرآمیز، حذف [= طرد] و اظهار [= جذب] سیاسی افراد به واسطه قضاوت ویژگی‌های مثبت یا منفی آن‌ها به کار گرفته می‌شود؛ (۴). راهبرد زاویه‌سازی که به قالب‌دهی یا بازنمایی گفتمان با استفاده از گزارش، توصیف، روایت یا نقل قول پاره‌گفتارها و رخدادها می‌پردازد؛ (۵). راهبرد پرنرنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی که سعی دارد، نیروهای غیربیانی پاره‌گفتارها را افزایش یا کاهش دهد (محمدی، ۱۳۹۶: ۱۷۱).

سؤال پژوهش: با استناد به الگوی رایزیگل و وداک، الوفاق تا چه اندازه نسبت به ترجمه [= خبرورایی] و بازنمایی دقیق مواضع [= گفتمان] هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران متعهد بوده است؟

پیشینه پژوهش

جستجوی اختصاصی با محوریت عنوان پژوهش حاضر در منابع کتابخانه‌ای از جمله کتابخانه ملی و کتابخانه‌های دانشگاهی و نیز بانک‌های اطلاعاتی از جمله magiran، noormags و irandoc آشکار ساخت که تحلیل گفتمان ترجمه مطبوعاتی بر مبنای رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزینگل و وداک، مورد مطالعه: بازنمایی مواضع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در الوفاق، عنوانی بدیع است که پیشینه‌ای مستقیم و کاملاً مرتبط برای آن، وجود ندارد. با این حال، کاربست مذاکرات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، سابق بر این، در پژوهش‌های دانشگاهی مدنظر بوده است که در اینجا به سه مورد از آن‌ها اشاره می‌شود.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان پژوهش	پژوهشگران	تاریخ انتشار	یافته‌ها
۱	مطالعه جامعه‌شناختی گفتمان جریان‌های سیاسی در خصوص مذاکرات هسته‌ای با غرب (مطالعه موردی: روزنامه‌های کیهان، رسالت، شرق و اعتماد)	رئبسی، شیرین و صفری شالی	۱۴۰۲	تحولات گفتمانی و به همراه آن تحولات سیاست هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، ریشه در گفتمان واحدی به نام «گفتمان جامع انقلاب اسلامی» دارد. بنابراین، نمی‌توان مواضع هسته‌ای دولت اصلاح‌طلب خاتمی، دولت اصول‌گرای احمدی‌نژاد و دولت اعتدالی روحانی را جدا از گفتمان انقلاب اسلامی دانست. با این وصف، باید تأکید کرد که بر اساس ساختار تصمیم‌گیری در چهارچوب نظام جمهوری اسلامی ایران، دولت‌ها مذکور با آن‌که در برنامه هسته‌ای تفاوت روشی داشتند، اما هدفشان یعنی دستیابی به فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای، مشترک بود.
۲	ادراکات متکثر مقامات رسمی ایران از روابط اروپا و آمریکا و تأثیر آن بر مذاکرات هسته‌ای ایران: بررسی موردی دوره ریاست جمهوری روحانی (۱۳۹۲-۱۴۰۰)	مسعودی و حکم‌آبادی	۱۴۰۳	تحول ادراکات مقام‌های سیاست خارجی ایران درباره روابط اروپا و آمریکا، همواره نقش به‌سزایی در شکل‌دهی به مواضع و رفتار ایران در قبال طرف‌های غربی داشته است و شناخت این تحولات می‌تواند به درک بهتر سیاست خارجی کشور کمک کند. در توضیح، باید افزود که مقامات سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در دولت روحانی، نسبت به روابط اروپا و آمریکا، از سه دیدگاه عمده، برخوردار بودند: تمایزنگاری، تقابل‌نگاری و انفعال‌نگاری. تمایزنگاری، یعنی اروپا و آمریکا اختلافات عمیقی درباره مسائل بین‌المللی از جمله نحوه مواجهه با ایران دارند و ایران می‌تواند از شکاف میان آن‌ها در راستای منافع ملی خود استفاده کند. تقابل‌نگاری، یعنی اروپا به‌عنوان قدرتی چندجانبه‌گرا، اراده و توان مقابله با اقدامات یک‌جانبه آمریکا را دارد و ایران در کنار اروپا می‌تواند به مقابله با این اقدامات بپردازد. انفعال‌نگاری، یعنی اروپا نه‌تنها اراده و توان مقابله با آمریکا را ندارد، بلکه به دلیل هژمونی این کشور، مجبور به باج‌دهی در مقابل یک‌جانبه‌گرایی آمریکا، در عرصه بین‌المللی است. بنابراین، اروپا نمی‌تواند شریک قابل اتکایی برای ایران باشد.

ردیف	عنوان پژوهش	پژوهشگران	تاریخ انتشار	یافته‌ها
۳	ادراک نظام شناختی دولت‌های نهم و دهم از مذاکرات هسته‌ای ایران و غرب	پوررمضان و میرزایی کشته‌ای فراهانی	۱۴۰۳	تحلیل ادراک نظام شناختی دولت احمدی‌نژاد، در مذاکرات هسته‌ای ایران و غرب با کمک نظریه تصمیم‌گیری شناخت رابرت جرویس، به درک عمیق‌تری از سیاست‌گذاری‌ها و رفتارهای این دولت در عرصه بین‌الملل می‌انجامد. جرویس، بر اهمیت ادراک و تحلیل اطلاعات در فرایند تصمیم‌گیری تأکید دارد و نشان می‌دهد که چگونه پیش‌فرض‌ها و برداشت‌های ذهنی می‌توانند بر انتخاب‌های سیاست‌مداران تأثیرگذار باشند. دولت احمدی‌نژاد، به‌عنوان یک نهاد تصمیم‌گیرنده، با مجموعه‌ای از ادراکات و تصورات نسبت به وضعیت بین‌الملل، قدرت‌های جهانی و جایگاه ایران در نظام جهانی مواجه بود. این ادراکات که جدای از عوامل تاریخی، فرهنگی و سیاسی نبودند، در نهایت، دولت مذکور را واداشتند که در مذاکرات هسته‌ای، رویکرد تقابلی را مد نظر قرار دهد. با این وصف، ادراکات نظام شناختی می‌توانند ابزارهای قدرتمندی در تحلیل‌های سیاست خارجی باشند و به‌عنوان مبنایی برای پیش‌بینی رفتارهای آینده دولت‌ها در سطح بین‌الملل عمل کنند.

نوآوری پژوهش حاضر، در مقایسه با سایر آثار پژوهشی مرتبط، حداقل به سه عامل وابسته است: (۱). کاربست رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزینگل و وداک در گفتمان کاوی ترجمه مطبوعاتی؛ (۲). تحلیل گفتمان ترجمه «الوفاق» از مواضع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران؛ (۳). گفتمان کاوی ترجمه مواضع هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در مسیر دستیابی به توافق و پس از آن [= برجام].

۱. بنیان نظری پژوهش

رویکرد گفتمانی-تاریخی، یکی از برجسته‌ترین رویکردهای انتقادی در مطالعه گفتمان است و به‌صورت ویژه «به موضوعات سیاسی توجه دارد» (خسروی نیک، ۱۳۹۷: ۸۴).

۱-۱. تحلیل گفتمان انتقادی

بنیاد تحلیل گفتمان انتقادی را می‌توان در زبان‌شناسی انتقادی که در اثر پیش‌گام «زبان و کنترل»^۱ (۱۹۷۹) نوشته فاولر، هاج، کرس و ترو^۲ شکل گرفت، جست‌وجو کرد. این افراد سه اصل مهم را مبنای کار خود قرار دادند: (۱). زبانی که به کار می‌بریم «مجسم‌کننده دیدگاهی خاص نسبت

1. Language and Control

2. Fowler, R., Hodge, B., Kress, G., & Trew, T.

به واقعیت» است؛ (۲). «تنوع گونه‌های گفتمان از عوامل اقتصادی و اجتماعی جدایی‌ناپذیرند» و از این رو، تنوع زبانی منعکس‌کننده و مبین تفاوت‌های اجتماعی ساخت‌مندی است که این تنوع زبانی را ایجاد می‌کنند؛ (۳). «به‌کارگیری زبان فقط حاصل و بازتاب فرایند و سازمان اجتماعی نیست، بلکه بخشی از فرایند اجتماعی است» (Fowler et al. ۱۹۷۹: ۱). این اثر به همراه پژوهش‌های دیگری که در دهه هشتاد شکل گرفتند، از جمله هاج و کرس (۱۹۷۹)، ون دایک^۱ (Van Dijk, 1985)، فرکلاف^۲ (Fairclough, 1989) و وداک (۱۹۸۹)، منجر به بسط نگرش یادشده در قالب زبان‌شناسی انتقادی شدند، اما «به‌تدریج از ابتدای دهه نود به بعد، اصطلاح تحلیل گفتمان انتقادی، جای زبان‌شناسی انتقادی را گرفت» (سلطانی، ۱۳۹۷: ۵۲) و توجه خود را بیشتر به مواضع سیاست‌مداران و خبرگزاری‌های دولتی اختصاص داد (ژوزف، ۱۳۹۵: ۲۱۷). تحلیل گفتمان انتقادی، در تحلیل رسانه‌ها و گفتمان‌های سیاسی از سه رویکرد عمده برخوردار است که عبارت هستند از: (۱). رویکرد اجتماعی-شناختی ون دایک؛ (۲). رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزیگل و وداک؛ (۳). رویکرد فرکلاف (سلطانی، ۱۳۹۷: ۲۳۷).

۱-۱-۱. زبان در تحلیل گفتمان انتقادی

زبان، به‌عنوان ابزار ارتباط، نقش مهمی در تولید/ بازتولید، آفرینش/ بازآفرینی و تغییر ایدئولوژی در فضای گفتمانی بر عهده دارد (Van Dijk, 2001; Wodak & Meyer, 2001). در تحلیل گفتمان انتقادی نیز اعتقاد بر این است که گفتمان یا «زبان در کاربرد به هر شکلی»، هم‌سازنده جامعه است و هم مشروط به جامعه. سازنده است، به این معنا که هم به تداوم و بازتولید وضعیت اجتماعی موجود کمک می‌کند و هم در تغییر آن سهیم است. مشروط به جامعه است، زیرا، گفتمان بدون جامعه قابل‌تصور نیست (Fairclough & Wodak, 1997: 258).

۱-۱-۲. سیاست در تحلیل گفتمان انتقادی

صبغه و موضوع اغلب تحلیل‌های گفتمان انتقادی، سیاسی است و در سایه چتری گسترده از تحلیل‌های سیاسی قرار گرفته است، زیرا قدرت را موضوع اصلی خود قرار داده و بر آن متمرکز شده است. تمرکز بر قدرت و روابط قدرت، مرزهای سپهر سیاست را مشخص می‌کند و بر اساس کلام هی^۳، تحلیل سیاسی در درجه نخست به‌اندازه «تحلیل ماهیت، کاربرد و توزیع قدرت» اثرگذار است (Hay, 2002: 168). این‌گونه، استدلال شده است که «قدرت برای تحلیل سیاسی

1. Van Dijk, T. A.

2. Fairclough, N.

3. Hay, C

مانند اقتصاد برای علم اقتصاد است» (Hay, 2002: 168). تحلیل گفتمان انتقادی را همچنين می‌توان به سبب تعهد و مشارکت در مبارزه علیه نابرابری و رنج، سیاسی به شمار آورد. به‌طور خلاصه، تحلیل گفتمان انتقادی را هم به‌واسطه موضوع مطالعه و هم به‌واسطه آرمان‌هایش می‌توان سیاسی دانست، حتی اگر همچنان با اشتیاق به اصول علمی مانند توانایی تحلیل شفاف و صریح وفادار بماند، به‌عنوان ایده‌ای دانشگاهی منظور گردد و در روش خود از نظام‌مندی حمایت کند (Wodak, 2006; Wodak, 2009).

۳-۱-۱. رویکرد گفتمانی-تاریخی

کتاب گفتمان و تبعیض: فنون گفتاری نژادپرستی و ضدسامی‌گرایی^۱ (۲۰۰۱)، نوشته رابینز و وداک، به شکل‌گیری رویکردی در تحلیل گفتمان انتقادی منجر شد و وداک از آن با عنوان رویکرد گفتمانی-تاریخی یاد کرده است (سلطانی، ۱۳۹۷: ۵۷-۵۶). با این حال، مبانی رویکرد گفتمانی-تاریخی را سابق بر آن، وداک و همکارانش در دانشگاه وین (Wodak et al. 1999; Wodak et al. 1990) مطرح ساخته بودند. این رویکرد در پژوهش‌های تحلیل گفتمان با موضوع بازنمایی خود و دیگری، از یک موقعیت تأثیرگذار برخوردار است، زیرا در گفتمان‌کاوی متن، بر وجوه تاریخی متمرکز می‌شود (Van Leeuwen & Wodak, 1999: 91). در واقع، تمرکز قوی رویکرد گفتمانی-تاریخی بر بافت‌های تاریخی گفتمان در فرایند تبیین و تعبیر، ویژگی‌ای است که آن را از سایر رویکردهای تحلیل گفتمان انتقادی، مانند رویکرد ون دایک و رویکرد فرکلاف، متمایز می‌سازد (سلطانی، ۱۳۹۷: ۵۶).

وداک و مییر^۲ (Wodak & Meyer, 2009: 26-27)، رویکرد گفتمانی-تاریخی را رویکردی با بیشترین محوریت مطالعات زبانی دانسته‌اند، به این دلیل که رویکرد یادشده، آشکارا سعی دارد با پیوند دادن حوزه‌های کنش، ژانرها، گفتمان‌ها و متن‌ها به نظریه‌پردازی درباره گفتمان بپردازد. بنابراین، تحلیل در چهارچوب رویکرد گفتمانی-تاریخی، بیش از آن که تاریخی باشد، زبانی است.

۲-۱. زبان، ترجمه و سیاست در رسانه‌های بین‌المللی

تعاملات اجتماعی درباره سیاست [= گفت‌وگوهای پارلمانی، مصاحبه‌های پخش‌شده در رسانه‌ها، قانون اساسی مدون و یا بیانیه‌های احزاب سیاسی] کارکردهای ارتباطی ویژه‌ای نظیر مجاب‌سازی، بحث‌های منطقی، وعده و وعیدها را محقق می‌سازند؛ بنابراین زبان و سیاست، سخت به هم

1. Discourse and Discrimination: Rhetorics of racism and antisemitism

2. Wodak, R. & Meyer, M.

گره خورده‌اند. از چشم‌اندازی دیگر، در دنیای همواره جهانی‌شونده، هر نوع مناسبت سیاسی، مستلزم ترجمه است. با این وصف، رسانه‌های بین‌المللی همواره با سه مقوله سیاست‌های ترجمه، ترجمه متون سیاسی و سیاسی‌سازی مطالعات ترجمه سروکار دارند. از این رو، شایسته است که دست‌اندرکاران رسانه‌ها، موارد زیر را مد نظر قرار دهند:

(۱). ترجمه را می‌توان کنش سیاسی دانست، زیرا انتخاب‌های مترجم، حتی این که چه چیزی را و چگونه ترجمه می‌کند، متأثر از اصول و برنامه‌های سیاسی است. بدین سان، سیاست، ایدئولوژی و ترجمه سه ضلع یک مثلث را تشکیل می‌دهند. رسانه‌ها باید از ارتباط بین اضلاع این سه ضلعی شناخت دقیق به دست آورند تا در مرحله بعد بتوانند به هدایت افکار عمومی [= جهانی] بپردازند.

(۲). فهم متن سیاسی و ترجمه موفق آن، وابسته به میزان دانش سیاسی مترجم است. بر این اساس، رسانه‌ها باید اهمیت برخورداری مترجم از دانش سیاسی قوی را درک کنند.

(۳). اخبار در رسانه‌های بین‌المللی، معمولاً به چند زبان تولید می‌شوند، حتی اگر به جای ترجمه، عنوان نسخه‌های زبانی به آن‌ها داده شود، این گونه متون در نتیجه‌ی فعالیت‌های ترجمه به وجود آمده‌اند. بنابراین، رسانه‌های بین‌المللی به‌طور مستقیم بر مطالعات ترجمه اثرگذار بوده‌اند و می‌توانند عمل ترجمه را دگرگون سازند.

۲. روش‌شناسی پژوهش

۲-۱. روش‌ها در رویکرد گفتمانی-تاریخی

ون لیوون و وداک (۱۹۹۹) مدعی هستند که در روش گفتمانی-تاریخی، سه مؤلفه بنیادین «محتوای داده‌ها، راهبردهای گفتمانی و تحقق زبانی این محتواها و راهبردها» وجود دارد. رایزیگل و وداک، (۲۰۰۹: ۹۳) در رویکرد گفتمانی-تاریخی، به منظور عملی ساختن حرکت از نظریه به سوی تحلیل گفتمان «کاربردی»، مجموعه‌ای سه‌بعدی از مراحل تحلیلی را (با الگوبرداری از مؤلفه‌های مذکور) پیشنهاد دادند که عبارت‌اند از: (۱). شناسایی و طبقه‌بندی موضوع یا محتوای گفتمان؛ (۲). بررسی راهبردهای گفتمانی؛ (۳). بررسی و تحلیل ابزارها و تجلی‌های زبانی خاص بافت.

۲-۱-۱. شناسایی و طبقه‌بندی موضوع یا محتوای گفتمان

موضوع: بحث پژوهش حاضر، تحلیل گفتمان مواضع هسته‌ای مقامات ج.ا. ایران در رسانه‌هاست و به دو دوره از ریاست جمهوری روحانی (۳ اوت ۲۰۱۳) تا امضای برجام (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵)؛ و پس از امضای برجام (۱۴ ژوئیه ۲۰۱۵) تا پایان ریاست جمهوری اوباما (۲۰ ژانویه ۲۰۱۷) محدود

خواهد بود. گفتمان کاوی رسانه، مستلزم شناخت ژانر مطالعاتی، انتخاب منبع اطلاعاتی مورد مطالعه و درک گرایش گفتمانی منبع مورد نظر است تا مسیر پژوهش برای توضیح و تبیین راهبردهای گفتمانی و ابزارهای زبانی در تجلی‌های گفتمانی هموار گردد.

(۱). ژانر مطالعاتی: یکی از وظایف اصلی تحلیل گفتمان رسانه‌ها، مطالعه گزارش‌های خبری است. در واقع، به غیر از تبلیغات، هیچ ژانر رسانه‌ای دیگری به اندازه اخبار، مورد توجه پژوهشگران وسایل ارتباط جمعی، نشانه‌شناسان، زبان‌شناسان و گفتمان‌کاوان، قرار نگرفته است. این توجه، هنگامی که به میزان اهمیت اخبار در زندگی روزمره دقت می‌کنیم، قابل توجیه است. بخش عمده‌ای از باورها و دانش سیاسی-اجتماعی، درباره جهان، ناشی از گزارش‌های خبری است که ما هرروزه می‌خوانیم یا می‌بینیم. در گفت‌وگوهای روزمره احتمالاً هیچ عمل گفتمانی دیگری وجود ندارد که به اندازه اخبار در تلویزیون و مطبوعات، بارها مردم را به سمت خود جلب کرده باشد.

(۲). منبع اطلاعاتی مورد مطالعه: الوفاق، روزنامه‌ی عرب‌زبان چاپ تهران است که مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران آن را منتشر می‌کند. مخاطبان این روزنامه که از ۲ مرداد ۱۳۷۶ منتشر می‌شود، جوامع عرب‌زبان و کشورهای اسلامی هستند و در ایران نیز مورد توجه دیپلمات‌های عرب‌زبان و اس‌تادان و دانشجویان رشته‌های مترجمی و آموزش زبان عربی است. الوفاق، به عنوان ارگان مطبوعاتی جمهوری اسلامی ایران عهده‌دار شکل‌دادن به گفتمان‌های مورد قبول ما در جهان عرب و کشورهای اسلامی است.

(۳). گرایش گفتمانی منبع مورد مطالعه: گرایش فراگیر در الوفاق، به عنوان یک روزنامه‌ی کاملاً سیاسی و اثرگذار در خط مقدم بلاغت انقلابی جمهوری اسلامی، نمایش یک دوگانه‌سازی مانوی آشکار و ساده‌شده از ما در تقابل با آنهاست که در همه گفتمان‌های داخلی و بین‌المللی این روزنامه‌ی عرب‌زبان، شامل گفتمان پیرامون برنامه هسته‌ای، عمیقاً نفوذ می‌کند و به طور مستقیم به آنها شکل می‌دهد. این گرایش، آشکارا در لایه‌های گفتمانی خرد تا کلان زبان به کاررفته در الوفاق، از انتخاب‌های ارجاعی تا اسنادی منعکس می‌شود. پیوستگی درونی به تصویر درآمده، در گفتمان‌های الوفاق در دوره زمانی منتخب، شبکه‌ای گفتمانی را نشان می‌دهد که اساساً بر گسل مبهم، اما همه‌جا حاضر مناقشه‌ای همیشگی میان یک خود بافضیلت، صالح و مبارز و یک دیگری شرور و متخاصم متمرکز شده است. پیوندهای بیناگفتمانی گفتمان‌ها و نیز ویژگی‌های درون‌گفتمانی هر یک از گفتمان‌ها از گرایش‌های شدید این روزنامه به ما و آنها سرچشمه می‌گیرند و مفاهیمی را به آنها می‌افزایند و در همان حال یک دستورالعمل سیاسی انقلابی اسلامی را تبلیغ می‌کنند.

۲-۱-۲. بررسی راهبردهای گفتمانی

رایزیگل و وداک، به‌منظور شناسایی ویژگی‌های گفتمانی در چهارچوب رویکرد گفتمانی-تاریخی، پنج سؤال پرسیدند و درباره راهبردها و اهداف برآمده از این سؤال‌ها توضیحاتی به شرح جدول شماره ۲ ارائه دادند (Reisigl & Wodak, 2009: 93).

جدول ۲. روش‌ها در رویکرد گفتمانی-تاریخی

اهداف	راهبردهای گفتمانی	پرسش‌هایی برای نزدیک‌شدن به ویژگی‌های گفتمانی
پدیدها، رویدادها، فرایندها و اقدامات، پدیدها، فرایندها، کنشگران اجتماعی، اشیاء،	نام‌گذاری / ارجاعی	افراد، اشیاء، پدیده‌ها، رخدادها، فرایندها و کنش‌ها به لحاظ زبانی چگونه نام‌گذاری می‌شوند و ارجاع به آن‌ها چگونه است؟
توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی، اشیاء، پدیدها، فرایندها و کنش‌ها (برای مثال به‌صورت مثبت یا منفی)	اسنادی	چه ویژگی‌ها، صفت‌ها و مشخصه‌هایی به کنشگران، اشیاء، پدیده‌ها/ رخدادها و فرایندهای اجتماعی نسبت داده می‌شود؟
متقاعدکردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص (برای مثال، صدق و درستی هنجارها)	استدلالی	در گفتمان مورد مطالعه چه استدلال‌هایی به کار می‌رود؟
مشخص کردن دیدگاه گوینده یا نویسنده در قبال یک موضوع خاص و بیان همراهی یا جدایی وی در رابطه با این موضوع	زاویه‌سازی	این نام‌گذاری‌ها، توصیف‌ها و استدلال‌ها از کدام چشم‌انداز بیان شده‌اند؟
تشدید یا کاهش نیروی بیانی گفته‌ها و مواضع	پررنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی	آیا گفته‌ها پررنگ شده‌اند، آشکارا مطرح شده‌اند یا کم‌رنگ شده‌اند و کاهش یافته‌اند؟

رایزیگل و وداک، ماهیت آرمان‌گرایانه پرسش‌ها و رهنمودهای پیشنهادی خودشان را پذیرفته‌اند و چنین استدلال کرده‌اند که «فهرست ایده‌آل پیشنهادی (مذکور)، به بهترین شکل در یک پروژه بین‌رشته‌ای بزرگ و به لطف منابع مالی و صرف زمان کافی و نیروی متخصص، تحقق‌پذیر است» (Reisigl & Wodak, 2009: 96). بنابراین و به‌عنوان مثال، در یک مقاله پژوهشی، بهتر است که با در نظر گرفتن مجال بحث، فهرست ایده‌آل فوق، از نظر روش‌های تحلیلی چهارچوب‌بندی گردد.

۳-۱-۲. بررسی و تحلیل ابزارها و تجلی‌های زبانی خاص بافت

رایزیگل و وداک، فهرستی از ابزارها و تجلی‌ها زبانی مرتبط با هر یک از راهبردهای گفتمانی فراهم آورده‌اند که بر اساس نوع متن، قابل استناد و تحلیل خواهند بود. در جدول شماره سه به تعدادی از این ابزارها و تجلی‌ها اشاره شده است (Reisigl & Wodak, 2009: 94).

جدول ۳. ابزارهای زبانی در رویکرد گفتمانی-تاریخی

راهبردها	ابزارهای زبانی
ارجاعی / نام گذاری	ابزارهای دسته‌بندی، مقوله‌های اشاره، نام افراد، اسامی دلالت‌کننده بر فرایندها، کنش‌ها و... بر مبنای رویکردهای کاملاً عقیدتی، عقیدتی و رسمی به خود و دیگری
اسنادی	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت یا منفی، مقایسه‌های صریح، سبب‌سازی‌ها، پیش‌فرض‌ها، کاربست صنایع ادبی نظیر تلمیح‌ها تشبیه‌ها، استعاره‌ها، مجازها، اغراق‌ها، حسن تعبیر و...
استدلالی	مواضع اقناعی، مغالطه‌ها
زاویه‌سازی	گفتارهای مستقیم یا غیرمستقیم، نقل قول‌ها، استعاره‌ها
پررنگ‌سازی، کم‌رنگ‌سازی	بزرگ‌نمایی‌ها یا کوچک‌نمایی‌ها، تأکیدها، تردیدنماها، عبارت‌های مبهم، کنش‌های گفتاری غیرمستقیم (نظیر پرسش به‌جای تصریح) و فعل‌هایی از جنس گفتن، احساس کردن، اندیشیدن و...

۳. یافته‌های پژوهش

راهبردهای ارجاعی، اسنادی، استدلالی، زاویه‌سازی، پررنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی در مواضع هسته‌ای ج. ا. ایران، اغلب از رویکردهای صریح مقامات کشور به این موضوع متأثر هستند. به عبارت دیگر، تجلی‌های زبانی مرتبط با راهبردهای مذکور، هم در متن فارسی مواضع هسته‌ای و هم در ترجمه عربی این مواضع، ضمن صراحت، کمتر با پوشیده‌گویی مواجه شده‌اند.

۳-۱. راهبرد ارجاعی / نام‌گذاری

این راهبرد شامل ارجاعات کاملاً عقیدتی، عقیدتی و رسمی به خود و دیگری و همچنین ارجاعات متنوع به برنامه هسته‌ای ج. ا. ایران در دو مقطع قبل و پس از امضای برجام است.

۳-۱-۱. ارجاعات به خودی [= ملی] در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). ارجاعات کاملاً عقیدتی: ارجاعات مذکور به‌واسطه ترکیب‌شدن با مضامین ارزشی قوی از گونه عقیدتی متمایز می‌شوند. این ارجاعات با ویژگی تکرار نظام‌مند در مواضع هسته‌ای مقامات جمهوری اسلامی، معمولاً متوجه ملت مقاوم، جسور، باعظمت و همیشه صلح‌طلب ایران هستند. (۱). آیت‌الله خامنه‌ای: «جیل الشباب المؤمن والثوری»، «الشعب الصابر» (الوفاق، ۰۳/۲۰۱۴/۰۸، ع ۴۶۸۳).

(۲). روحانی: «الشعب الايراني العظيم»، «الشعب الايراني العزيز و المحب للسلام» (الوفاق، ع ۴۶۴۱، ۱۵/۰۱/۲۰۱۴).

جدول ۴. ارجاع کاملاً عقیدتی به خودی در مسیر دستیابی به توافق

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	نام‌گذاری / ارجاعی کاملاً عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به خودی	کار بست معانی و مقوله‌های دلالت‌کننده بر فرایندهای حماسی، عاطفی و متعالی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			

(ب). ارجاعات عقیدتی: این ارجاعات، اغلب به مواردی نظیر ملت، انقلاب و نظام برمی‌گردد. مقامات ج. ا. ایران به‌واسطه این راهبرد پرتکرار، معمولاً به خود، به‌عنوان نمایندگان ملت و سردمداران یک نظام با ماهیت اسلامی، انقلابی و ملی ارجاع می‌دهند و متعاقب آن، برای خود و نظام سیاسی متعلق به خود، کسب مشروعیت می‌کنند.

(۳). آیت‌الله خامنه‌ای: «الشعب الايراني» (الوفاق، ۱۴/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۳۷)؛ «الثورة الاسلامية»

(الوفاق، ۱۴/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۸)؛ «النظام الاسلامی» (الوفاق، ۱۴/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۸۳).

(۴). روحانی: «الشعب الايراني» (الوفاق، ۱۴/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۹۱)؛ «الحكومة الايرانية» (الوفاق،

۱۴/۰۴/۲۰۱۴، ع ۴۶۹۸).

جدول ۵. ارجاع عقیدتی به خودی در مسیر دستیابی به توافق

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	نام‌گذاری / ارجاعی عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به خودی	هم‌آیی مردم، انقلاب و نظام با ایران و اسلام
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			هم‌آیی مردم و دولت با ایران

(ج). ارجاعات رسمی: راهبرد ارجاع رسمی به خود، هم‌زمان شامل اسامی رسمی عقیدتی، نظیر رهبر انقلاب اسلامی و همچنین اسامی رسمی غیرعقیدتی از جمله نام کشور، شهرها، نهادها، گروه‌ها و افراد است؛ به عبارت دیگر، اسامی مرتبط با این راهبرد، صرف‌نظر از عقیدتی بودن یا نبودن، استفاده رسمی دارند.

(۵). آیت‌الله خامنه‌ای: «ایران» (الوفاق، ۱۴/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۱)؛ «وزارة الخارجية» (الوفاق،

۱۴/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۸)؛ «رؤساء السلطات الثلاث»، «رئيس الجمهورية أو الوزراء» (الوفاق،

۱۴/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۸۳).

(۶). روحانی: «ایران» (الوفاق، ۱۳/۰۱/۲۰۱۳، ع ۴۶۱۴)؛ «قائد الثورة الاسلامية» (الوفاق،

۱۴/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۴۲)؛ «الجمهورية الاسلامية الايرانية» (الوفاق، ۱۴/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۰).

جدول ۶. ارجاع رسمی به خودی در مسیر دستیابی به توافق

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	ارجاعی / نام‌گذاری رسمی	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات صریح با ماهیت غیرعقیدتی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			ارجاعات صریح با ماهیت‌های غیرعقیدتی و عقیدتی

۲-۱-۳. ارجاعات به دیگری در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). ارجاعات کاملاً عقیدتی: ارجاعات کاملاً عقیدتی رهبر معظم انقلاب اسلامی به دیگری، به‌ویژه آمریکا، با توجه به ذهنیت تاریخی ولایت‌فقیه، نسبت به عوامل بیگانه، معمولاً با بدبینی شدید، بی‌اعتمادی محض و حتی سرزنش و هجو متمایز می‌شود. این تحلیل درباره رئیس دولت و وزیر امور خارجه چندان صادق نیست، زیرا دولت روحانی، ارجاعات کاملاً عقیدتی به دیگران را مانع دستیابی به توافق هسته‌ای در نظر می‌گرفت.

(۷). آیت‌الله خامنه‌ای: «الشيطان» (الوفاق، ۱۴/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۳۷)؛ «الاستعمار الجديد»، «القوى الخارجیة السلطویة»، «المستکبر»، «عداء العدو ونفاقه»، «العداء الامریکی» (الوفاق، ۱۴/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۱)؛ «العدو»، «[امریکا] کلاعب فظ ومجرم ومنتهک لحقوق الانسان»، «نظام کاذب ومزیف»، «جبهه الاستکبار»، «أعداء الشعب الایرانی»، «أحابیل الاعداء» (الوفاق، ۱۴/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۸۳).

(۸). روحانی: «الغرب الطامح» (الوفاق، ۱۴/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۴۳)؛ «الاعداء والصهبانة» (الوفاق، ۱۴/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۰).

جدول ۷. ارجاع کاملاً عقیدتی به دیگری در مسیر دستیابی به توافق

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	ارجاعی / نام‌گذاری کاملاً عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌زدایی از دیگری	کار بست قوی مقوله‌های دلالت‌کننده بر ضدیت با دشمن به‌ویژه آمریکایی‌ها و غربی‌ها
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			کار بست محدود مقوله‌های دلالت‌کننده بر ضدیت با دشمن

(ب). ارجاعات عقیدتی: در ارجاعات عقیدتی به دیگری با گزینه‌هایی روبه‌رو هستیم که بار ارزشی آن‌ها متوجه هویت‌های سرزمینی و همچنین بسترهای اعتقادی ما نسبت به آن‌هاست. این گزینه‌ها اغلب به طرف‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، ملت‌ها، بلوک‌بندی‌ها، اماکن جغرافیایی،

نهادهای سازمان‌ها، گروه‌ها و افرادی اشاره می‌کنند که بر اساس یکسری از سوابق تاریخی، در ذهن ما وضعیتی عقیدتی پیدا کرده‌اند.

(۹). آیت‌الله خامنه‌ای: «الامریکیون» (الوفاق، ۱۱/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۳۷): «المسؤولین الامریکین» (الوفاق، ۰۹/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۱): «الادارة الامریکیة» (الوفاق، ۰۸/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۸).

(۱۰). روحانی: «الغرب» (الوفاق، ۲۵/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۴۸): «دول المنطقة» (الوفاق، ۰۸/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۰): «القوی الكبرى» (الوفاق، ۲۶/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۷۵): «بعض المسؤولين الامریکین» (الوفاق، ۰۵/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۸۱).

جدول ۸. ارجاع عقیدتی به دیگری در مسیر دستیابی به توافق

ابزارهای زبانی	هدف	راهبرد	هویت‌ها
ارجاع به ملیت افراد و سازمان‌ها	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌زدایی از دیگری	ارجاعی / نام‌گذاری عقیدتی [= غیررسمی]	رهبر معظم انقلاب اسلامی
ارجاع به بلوک‌ها و ملیت افراد			روحانی، رئیس‌جمهور وقت

(ج). ارجاعات رسمی: این ارجاعات همانند ارجاعات رسمی به خودمان، شامل موارد عقیدتی و غیرعقیدتی به یک کشور خاص، بلوک‌ها، نهادهای سازمان‌ها و اتحادیه‌های وابسته به دیگری است.

(۱۱). آیت‌الله خامنه‌ای: «الولايات المتحدة» (الوفاق، ۰۵/۰۴/۲۰۱۴، ع ۴۶۹۴).

(۱۲). روحانی: «اوروبا» (الوفاق، ۲۵/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۴۸): «واشنتون» (الوفاق، ۰۸/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۰): «الإتحاد الاوروبی» (الوفاق، ۱۰/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۸۵): «مجموعه (۱+۵)» (الوفاق، ۰۸/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۶۰): «البرلمان الاوروبی» (الوفاق، ۰۹/۰۴/۲۰۱۴، ع ۴۶۹۸).

جدول ۹. ارجاع رسمی به دیگری در مسیر دستیابی به توافق

ابزارهای زبانی	هدف	راهبرد	هویت‌ها
ارجاع صریح با ماهیت عقیدتی	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌زدایی از دیگری	ارجاعی / نام‌گذاری رسمی	رهبر معظم انقلاب اسلامی
ارجاعات صریح با ماهیت غیرعقیدتی			روحانی، رئیس‌جمهور وقت

۳-۱-۳. ارجاعات به برنامه هسته‌ای کشور در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای (الف). ارجاعات به حق ملت و کشور: گروهی از ارجاعات به برنامه هسته‌ای ایران، این موضوع را در چهارچوب حق ما بازنمایی می‌کنند. این گروه از ارجاعات، معمولاً با ترکیب‌های ملکی، یعنی

حق تأییدشده همراه هستند و در ترکیب‌هایی از جمله حق طبیعی ما برای غنی‌سازی، حقوق هسته‌ای ما، حق برخورداری از فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز، حق مالکیت فناوری هسته‌ای، حق حفظ برنامه هسته‌ای، حق ایران برای در غنی‌سازی و... تبلور یافته‌اند.

(۱۳). روحانی: «عملیة التخصیب حق طبیعی لنا»، «حقوقنا النوویة» (الوفاق، ۲۷/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۷۶)؛ «من حقه إمتلاك التقنية النوویة السلمیة» (الوفاق، ۱۷/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۹۱).

جدول ۱۰. ارجاع کاملاً عقیدتی به برنامه هسته‌ای کشور در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	نام‌گذاری / ارجاعی کاملاً عقیدتی [= غیررسمی]	مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات کاملاً عقیدتی به فرایندهای علمی

(ب). ارجاعات به یک ماهیت صلح‌آمیز: در گروه‌های اسمی مرکبی که به برنامه هسته‌ای ایران ارجاع می‌دهند و هم در بافت‌های پیش و پس از آن‌ها هیچ ارجاعی به تسلیحات نظامی و بمب وجود ندارد؛ به عبارت دیگر، در یک برنامه دقیق و هدفمند، ارجاعات به شکلی نظام‌مند، در گروه‌های اسمی یا جایگاه‌های هم‌بافتی، با صفت صلح‌آمیز همراه هستند. پیرو این سیاست زبانی، خلاصه‌سازی پروژه هسته‌ای ایران در کلمه‌ها و عبارت‌هایی مثل اهداف صلح‌آمیز، فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز و... توانسته با استفاده از ایدئولوژی صلح‌طلبی در برابر سلاح هسته‌ای، به بازنمایی خود مثبت‌تر از ما کمک کند.

(۱۴). روحانی: «التقنية النوویة السلمیة» (الوفاق، ۲۷/۰۲/۲۰۱۴، ع ۴۶۷۶).

جدول ۱۱. ارجاع عقیدتی به برنامه هسته‌ای کشور در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	نام‌گذاری / ارجاعی عقیدتی [= غیررسمی]	مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات عقیدتی به فرایندهای علمی

(ج). ارجاعات به علوم و پیشرفت‌ها: ارجاع به علم و پژوهش، بارها با احساسات و شعارهای میهن‌پرستانه/ ضد آمریکایی که خواست ملت را برای پیشرفت، خواستی متبلور در برنامه هسته‌ای تلقی می‌کنند، درهم تنیده شده است. در واقع، این هیجان‌ات درصدد هستند که موضوع هسته‌ای را به اسطوره‌ای از تکنولوژی و پیشرفت تبدیل کنند. از یک منظر دیگر، انرژی هسته‌ای را باید برای جمهوری اسلامی به‌عنوان یک نقطه کانونی و سرنوشت‌ساز در نظر گرفت، زیرا نظام اسلامی می‌خواهد از طریق دستیابی به فناوری بومی هسته‌ای خود را به نظام بین‌الملل تحمیل کند.

(۱۵). آیت‌الله خامنه‌ای: «الصناعة النوویة» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۱/۱۱، ع ۴۶۳۷).

(۱۶). روحانی: «التقنية النووية» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۱/۱۶، ع ۴۶۴۲): «عملية التخصيب» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۲/۲۷، ع ۴۶۷۶).

جدول ۱۲. ارجاع رسمی به برنامه هسته‌ای کشور در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی روحانی، رئیس‌جمهور وقت	نام‌گذاری / ارجاعی رسمی	مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات رسمی با ماهیت کاملاً عقیدتی به فرایندهای علمی

۳-۱-۴. ارجاعات به خودی [= ملی] پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). ارجاعات کاملاً عقیدتی: ارجاعات مذکور پس از امضای برجام، اغلب متوجه ملت ایران است که توانستند با وحدت و پایداری از مشکلات عبور کنند و زمینه توافق هسته‌ای را با قدرت‌های جهانی پس از تحمل یک دوره سخت و توانفرسا محقق سازند. بنابراین، طبیعی است که در این گونه از ارجاعات، به‌منظور بازنمایی خود والا و آرمانی از کلمه‌هایی با محتوای ارزشی قوی استفاده شود.

(۱۷). آیت‌الله خامنه‌ای: «شعبنا العزيز» (الوفاق، ۲۰۱۵/۱۰/۲۲، ع ۵۱۴۰).

(۱۸). روحانی: «صمود ومقاومة الشعب الايراني» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۲۰، ع ۵۰۶۱): «عظمة و صمود الشعب الايراني» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۲۷، ع ۵۰۶۷).

جدول ۱۳. ارجاع کاملاً عقیدتی به خودی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی روحانی، رئیس‌جمهور وقت	نام‌گذاری / ارجاعی کاملاً عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به خودی	کاربست مقوله‌های دلالت‌کننده بر معانی محبت‌آمیز و حماسی

(ب). ارجاعات عقیدتی: این ارجاعات پس از امضای برجام با هدف تقدیر از مساعی نمایندگان ملت در مذاکرات هسته‌ای و همچنین یادآوری تعهد ملت به کشور و نظام اسلامی، با تکرار قوی مواردی نظیر دیپلمات‌های ایرانی، گروه مذاکره‌کننده ایرانی با قدرت‌های ۱+۵ و مردم ایران مواجه است.

(۱۹). آیت‌الله خامنه‌ای: «الفريق النووي الايراني» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۱۶، ع ۵۰۶۰).

(۲۰). روحانی: «الشعب» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۱۴، ع ۵۰۵۸): «المفاوضين الايرانيين»، «الدبلوماسيين و ممثلى الشعب الايراني» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۲۵، ع ۵۰۶۵).

جدول ۱۴. ارجاع عقیدتی به خودی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	نام‌گذاری / ارجاعی عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات صریح با ماهیت عقیدتی به ملت و افراد مؤثر در توافق
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			

(ج). ارجاعات رسمی: حضور اسامی و بازیگران جدید، نظیر شورای امنیت ملی و مجلس شورای اسلامی در کنار اسامی رسمی و پرتکرار قبلی، نکته قابل توجه در ارجاعات رسمی به خود، در مرحله امضاء و پذیرش برجام است که البته نه در مواضع هسته‌ای همه مقامات ج.ا. ایران، بلکه عمدتاً در مواضع رهبر معظم انقلاب دیده می‌شود تا بدین‌وسیله موضوع پایبندی ما به قوانین داخلی مورد تأکید واقع شود.

(۲۱). آیت‌الله خامنه‌ای: «ایران» (الوفاق، ۱۵/۲۰۱۵/۰۸/۱۸، ع ۵۰۸۵)؛ «المجلس الأعلى للأمن القومي»، «رئیس المجلس الأعلى للأمن القومي»، «نواب مجلس الشوری الاسلامی» (الوفاق، ۱۵/۲۰۱۵/۱۰/۲۲، ع ۵۱۴۰).

(۲۲). روحانی: «قائد الثورة الاسلامیة» (الوفاق، ۱۵/۲۰۱۵/۰۷/۱۴، ع ۵۰۵۸)؛ «الجمهورية الاسلامیة الإيرانية»، «طهران» (الوفاق، ۱۵/۲۰۱۵/۰۷/۲۳، ع ۵۰۶۴).

جدول ۱۵. ارجاع رسمی به خودی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	ارجاعی / نام‌گذاری رسمی	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات صریح با ماهیت غیرعقیدتی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			ارجاعات صریح با ماهیت‌های عقیدتی و غیرعقیدتی

۵-۱-۳. ارجاعات به دیگری پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). ارجاعات کاملاً عقیدتی: پس از امضای برجام، انتظار می‌رفت که مقامات ج.ا. ایران به‌منظور بهره‌برداری از منافع توافق هسته‌ای با قدرت‌های جهانی، در ظاهر هم که شده از ارجاعات کاملاً عقیدتی با محتوای منفی قوی نسبت به دیگری اجتناب ورزند، اما این تغییر رویه در مواضع رهبر معظم انقلاب اسلامی نه‌تنها اتفاق نیفتاد، بلکه با شدتی بیشتر از گذشته دنبال شد. به نظر می‌رسد این سیاست از طرف مقام معظم رهبری بر اساس اهداف خاصی صورت گرفته است.

(۲۳). آیت‌الله خامنه‌ای: «نظام الهیمنه والاستکبار»، «النوايا العدائیه للحکومه الأمريکیه»، «أهدافها الخصامیه»، «دبلماسیتهم التعسفیة»، «عدائهم العنید» (الوفاق، ۲۲/۱۰/۲۰۱۵، ع ۵۱۴۰)؛ «العدو الرئیس» (الوفاق، ۰۴/۱۱/۲۰۱۵، ع ۵۱۵۰).

جدول ۱۶. ارجاع کاملاً عقیدتی به دیگری پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	ارجاعی / نام‌گذاری کاملاً عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌زدایی از دیگری	کاربست قوی مقوله‌های دلالت‌کننده بر ضدیت با دشمن به‌ویژه آمریکایی‌ها

(ب). ارجاعات عقیدتی: تمرکز عمده مقامات ج.ا.ایران در این راهبرد بر قدرت‌های جهانی به‌ویژه آمریکا، رژیم صهیونیستی نیز بابت ایفای نقش منفی در جریان مذاکرات و مخالفت با برجام همواره در ارجاعات ما به دیگری حضور دارد تا بدین‌وسیله و در صورت نیاز بتوانیم یک چهره‌ی بد از دیگری را در راهبردهای اسنادی و استدلالی خود بازنمایی کنیم.

(۲۴). آیت‌الله خامنه‌ای: «امیرکین»، «العدو» (الوفاق، ۱۸/۰۸/۲۰۱۵، ع ۵۰۸۵).

(۲۵). روحانی: «القوی الدولیه»، «الکیان الصهیونی» (الوفاق، ۱۵/۰۷/۲۰۱۵، ع ۵۰۵۹)؛ «الأعداء»، «القوی الدولیه الست الکبری»، «المسؤولین الامیرکین»، «الطرف الآخر» (الوفاق، ع ۵۰۶۷، ۲۷/۰۷/۲۰۱۵).

جدول ۱۷. ارجاع عقیدتی به دیگری پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	ارجاعی / نام‌گذاری عقیدتی [= غیررسمی]	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌زدایی از دیگری	ارجاعات، صریح با ماهیت عقیدتی به دشمن
روحانی، رئیس‌جمهور وقت		برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با دوگانه مشروعیت‌بخشی به دیگری و مشروعیت‌زدایی از او	ارجاعات، عمدتاً صریح و کمتر غیرصریح [= الطرف الآخر] با ماهیت عقیدتی به دیگری

(ج). ارجاعات رسمی: ارجاعات مکرر ما به یک اسم خاص، یعنی شورای امنیت سازمان ملل متحد در این دوره بسیار جلب توجه می‌کند. افزون بر این، ارجاع به آمریکا و اروپا و نهادهای وابسته به این دو نیز در مواضع مقامات ج.ا.ایران بسیار بیشتر از گذشته تکرار شده است. به نظر می‌رسد که سیاست «یک بام و دو هوا»ی غرب در تأمین منافع برجامی کشور در افزایش ارجاعات رسمی ما به طرف غربی و تکرار برخی از ارجاعات مؤثر بوده است.

(۲۶). آیت‌الله خامنه‌ای: «الولايات المتحدة الامیرکیه» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۸/۱۸، ع ۵۰۸۵): «الاتحاد الاوروبی» (الوفاق، ۲۰۱۵/۱۰/۲۲، ع ۵۱۴۰).

(۲۷). روحانی: «مجلس الأمن الدولی»، «الاتحاد الاوروبی» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۱۵، ع ۵۰۵۹): «الکونفرس»، «أمیرکا» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۲۷، ع ۵۰۶۷).

جدول ۱۸. ارجاع رسمی به دیگری پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	ارجاعی / نام‌گذاری رسمی	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌زدایی از دیگری	ارجاعات صریح با ماهیت عقیدتی و غیرعقیدتی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	رسمی	برساخت گفتمانی کنشگران اجتماعی با مشروعیت‌بخشی به دیگری و مشروعیت‌زدایی از او	ارجاعات صریح با ماهیت غیرعقیدتی

۱-۳. ارجاعات به برنامه هسته‌ای کشور پس از دستیابی به توافق هسته‌ای مطالعه الوفاق، با هدف بررسی ارجاعات برجای مقامات ج. ا. ایران به فرایند هسته‌ای شدن کشور نشان داد که توافق مذکور، نه تنها تغییری در مواضع ارزشی و عقیدتی آن‌ها نسبت به این موضوع که برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز، علمی-پژوهشی و در زمره حقوق ملت است، ایجاد نکرد، بلکه به‌عنوان مثال، منجر به نمود بیشتر گزینه علم و فناوری هسته‌ای در مواضع آیت‌الله خامنه‌ای شد.

(۲۸). آیت‌الله خامنه‌ای: «الصناعة الطاقه النوویة»، «الیورانیم المخصب»، «الکعکه الصفراء»، «التنمیة متوسطة الأمد لصناعة الطاقه النوویة»، «مؤسسة الطاقه النوویة»، «مفاعل أراک» (الوفاق، ۲۰۱۵/۱۰/۲۲، ع ۵۱۴۰).

(۲۹). روحانی: «التقنیة النوویة»، «۶ آلاف جهاز طرد مرکزی»، «البرنامج النووی» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۱۵، ع ۵۰۵۹): «الطاقه النوویة» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۲۷، ع ۵۰۶۷).

جدول ۱۹. ارجاع رسمی به برنامه هسته‌ای کشور پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	نام‌گذاری / ارجاعی رسمی	مشروعیت‌بخشی به خودی	ارجاعات رسمی با ماهیت کاملاً عقیدتی به فرایندهای علمی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			

۲-۳. راهبرد اسنادی

راهبرد اسنادی بعداز کامل‌شدن همه نام‌گذاری‌ها و دسته‌بندی‌ها به کار می‌رود. این راهبرد به توصیف عقیدتی و ویژگی‌های منفی یا مثبت در صورت زبانی اسنادهای صریح یا ضمنی مربوط می‌شود (خسروی‌نیک، ۱۳۹۷: ۱۳۳).

۱-۲-۳. اسناد کلیدی در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). تعامل سازنده: راهبرد اسنادی ما اهل مذاکره و تعامل سازنده با دنیا بر بازنمایی ما به‌عنوان گروهی که خواهان گفت‌وگو، مذاکره و همکاری هستیم، متمرکز است. این راهبرد، در مواضع رهبر معظم انقلاب اسلامی، همراه با هشدار به دولت و تأکید بر لزوم هوشیاری تیم مذاکره‌کننده در قبال دشمنی تاریخی آمریکا با انقلاب اسلامی و اسلام است.

(۳۰). آیت‌الله خامنه‌ای: «إن العمل الذى بدأته وزارة الخارجية والمسؤولين الحكوميين بخصوص المحادثات النووية سيستمر، و ان ايران لن تنقض العمل الذى بدأته لكن ليعلم الجميع بأن العداء الرئيسى لأمريكا هو مع الثورة الاسلامية و الاسلام و ان هذا العداء لن ينتهى مع المحادثات» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۲/۱۸، ع ۴۶۶۸).

(۳۱). روحانی: «إن حكومته التدبير والأمل عازمة على التعاطى البناء مع جميع بلدان العالم وفق المصالح والإحترام المتبادل وترغب فى إقامة علاقات جديدة مع الاتحاد الاوروبى» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۱۰، ع ۴۶۸۵).

جدول ۲۰. اسناد به تعامل سازنده در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی به‌صورت مثبت و غیرخودی به‌صورت منفی	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت و منفی، مقایسه‌های صریح
روحانی، رئیس‌جمهور وقت		توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی و غیرخودی به‌صورت مثبت	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت

(ب). لغو تحریم‌ها: دولت روحانی ریشه مشکلات کشور را در تحریم‌ها می‌دانست. بنابراین، یکی از اهداف عمده در مذاکره با قدرت‌های جهانی را بر لغو تحریم‌ها استوار ساخت. بررسی مواضع آیت‌الله خامنه‌ای نشان داد که ایشان بر اساس نگاه به درون و تکیه بر ظرفیت‌های کشور با این تفکر که تحریم‌ها راهگشای مشکلات اقتصادی کشور است، چندان موافق نیستند.

(۳۲). آیت‌الله خامنه‌ای: «إن الاقتصاد المقاوم سيتغلب بإذن الله تعالى على إجراءات الحظر

وَأَحَابِيلِ الْإِعْدَاءِ» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۰۸، ع ۴۶۸۳).
 (۳۳). روحانی: «اتفاق جنيف يعنى كسر حاجز الحظر المفروض فوراً على الشعب الايراني العزيز
 والمحِب للسلام» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۱/۱۵، ع ۴۶۴۱).

جدول ۲۱. اسناد به لغو تحریم‌ها در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی به صورت مثبت و غیر خودی به صورت منفی	تأکید بر پیش فرض‌ها
روحانی، رئیس جمهور وقت			

(ج). انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای: روحانی و تیم سیاسی وی، تنش با قدرتهای غربی بر سر مسئله هسته‌ای را مانع نقش‌آفرینی فعال ج. ا. ایران در مناسبات بین‌المللی می‌دانستند. بنابراین، سعی کردند این تنش را از طریق برساخت خودی که مخالف سلاح هسته‌ای است، به سرعت حل و فصل کنند. آن‌ها به منظور تحقق این هدف بر ماهیت صلح‌آمیز فعالیت هسته‌ای ج. ا. ایران پیوسته تأکید کردند و هم‌زمان عبارتهایی نظیر «سلاح هسته‌ای هرگز» و «نه به سلاح هسته‌ای» را تبدیل به یک اسناد پرتکرار در مواضع خود ساختند.
 (۳۴). روحانی: «إن النشاط النووی الايراني هو للأغراض السلمية» (الوفاق، ۲۰۱۳/۱۲/۱۰، ع ۴۶۱۴)؛
 «إن ایران لم ولن تسعى وراء إنتاج وحیازة السلاح النووی أبداً» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۱/۱۶، ع ۴۶۴۲)؛
 «إن الشعب الايراني یری ان تصنيع واستخدام أسلحة الدمار الشامل امر مذموم ومحرم» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۱۷، ع ۴۶۹۱).

جدول ۲۲. اسناد به انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی به صورت مثبت	تأکید بر پیش فرض‌ها، توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت

(د). فناوری بومی هسته‌ای و حق غنی‌سازی اورانیوم: گروهی از اسنادها وجود دارند که تلاش ایران برای دستیابی به فناوری هسته‌ای بومی در قالب قوانین بین‌المللی را تحت عنوان حق ملی ایرانی‌ها بازنمایی می‌کنند. پوشیده نیست که برخورداری از این فناوری یک عامل قدرت‌افزا در سطح بین‌الملل به حساب می‌آید. بنابراین، هر کشوری که بیرون از دایرهٔ ابرقدرت‌ها بخواهد به این فناوری دست پیدا کند با واکنش‌های سخت و شکننده آن‌ها مواجه خواهد شد.

(۳۵). روحانی: «ان ایران لن تتراجع عن حقوقها النووية ومن بينها حق التخصيب» (الوفاق، ۱۰/۱۲/۲۰۱۳، ع ۴۶۱۴)؛ «ان ایران لا تريد أكثر من حقوقها المنصوص عليها في معاهدة حظر الانتشار النووي» (الوفاق، ۲۹/۰۱/۲۰۱۴، ع ۴۶۵۲)؛ «ان التقنية النووية السلمية حق لجميع الشعوب ونحن نريد من العالم ان لا يضع عراقيل أمامنا في ممارسة هذا الحق» (الوفاق، ع ۴۶۷۶، ۲۷/۰۲/۲۰۱۴).

جدول ۲۳. اسناد به فناوری بومی هسته‌ای در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی به صورت مثبت	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت، تأکید بر پیش‌فرض‌ها

(۵). تعهد به قراردادهای، توافق‌ها و قوانین بین‌المللی: در فضای قانون‌گریزی قدرتهای مسلط جهانی، کارایی اسنادهایی از این دست، در مواضع سیاست‌مداران برای بازنمایی خود مثبت به مراتب بیشتر از سایر اسندهاست، زیرا این اسندها از یک سو مملو از احکام ارزشی‌اند و از سوی دیگر انتزاعاتی مادی یافته، هستند که می‌توانند به‌عنوان یک گفتمان سیاسی، دیگران را مخاطب خود قرار دهند و با خود همراه سازند.

(۳۶). روحانی: «ان ایران ملتزمة بجميع الاتفاقات الدولية» (الوفاق، ۱۷/۰۳/۲۰۱۴، ع ۴۶۹۱).

جدول ۲۴. اسناد به تعهد به قراردادهای، توافق‌ها و قوانین بین‌المللی در مسیر دستیابی

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی به صورت مثبت	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت

۲-۳. اسندهای کلیدی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). توافق شکننده: برجام یا برنامه جامع اقدام مشترک، یک توافق بین‌المللی درخصوص برنامه هسته‌ای ج.ا. ایران است که در ۲۰۱۵/۰۷/۱۴ بین تهران و شش قدرت جهانی به امضاء رسید. برجام از نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی و بر اساس دشمنی دیرینه غرب با انقلاب، در واقع، «یک توافق شکننده میان دو دشمن است» (کریمی فیروزجایی و حبیبی، ۱۳۹۷: ۱۵۱) که می‌تواند خسارت‌های فراوانی به کشور وارد کند.

(۳۷). آیت‌الله خامنه‌ای: «ان حصيلة المفاوضات التي تجسدت على شكل (خطة العمل المشترك) تعاني من نقاط عموض وضعف بنويه ونقاط عديدة إذا لم يكن حيا لها مراقبة دقيقة وآنية فيمكن أن تؤدي إلى خسائر كبيرة لحاضر البلاد ومستقبلها» (الوفاق، ۲۰۱۵/۱۱/۰۲، ع ۵۱۴۸).

جدول ۲۵. اسناد به توافق شکننده پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی و غیر خودی به صورت منفی	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های منفی، تأکید بر پیش‌فرض‌ها

(ب). توافق پیروزمندانه: توافق هسته‌ای با قدرت‌های جهانی اولین ثمره هژمونی گفتمان اعتدال در سیاست خارجی جمهوری اسلامی بود و در مواضع هسته‌ای دولت و حامیان گفتمان اعتدال همراه با تأیید مذاکره و گفت‌وگو به‌عنوان سند کارآمدی و نتیجه‌بخش بودن تعامل سازنده با جهان در نظر گرفته شد.

(۳۸). روحانی: «فان اجراء المفاوضات بحد ذاته يعتبر انتصاراً قانونياً وسياسياً وتقنياً لها» (الوفاق، ۲۰۱۵/۰۷/۱۶، ع ۵۰۶۰).

جدول ۲۶. اسناد به توافق پیروزمندانه پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	اسنادی	توصیف گفتمانی بازیگران اجتماعی خودی و غیر خودی به صورت مثبت	توصیف‌های ارزش‌گذارانه ویژگی‌های مثبت

۳-۳. راهبرد استدلالی

راهبرد استدلالی، محل ذخیره مواضع اقناعی است که به‌واسطه آن‌ها توصیف‌های مثبت و منفی توجیه‌پذیر می‌شوند (خسروی نیک، ۱۳۹۷: ۱۳۴-۱۳۳)؛ رویکرد گفتمانی-تاریخی بر تحلیل مواضع اقناعی به‌عنوان بخشی از ساختار استدلال در گفتمان متمرکز است. این رویکرد با تکیه بر آرای ون‌ایمرن و همکارانش، (Van Eemeren & et al, 1987; 1996)، ون‌ایمرن و گروتندرست (۱۹۹۲) و کینیپوینتر (۱۹۹۲) ادعا می‌کند که مواضع اقناعی، نقشی حیاتی در ساختار گفتمان‌های بر ساخت «خود» و «دیگری» دارند. رایزیگل و وداک (۲۰۰۱) مواضع اقناعی را «بخش‌هایی از استدلال که به فرضیه‌های الزامی، خواه صریح و خواه استنتاجی، تعلق دارند» می‌دانند. به عقیده آن‌ها مواضع اقناعی توجیه‌هایی محتوامحور یا «روال‌های نتیجه‌گیری» هستند که استدلال را به استنتاج - ادعا - پیوند می‌دهند و گذر از استدلال به استنتاج را توجیه می‌کنند (Reisigl, 74: 75-& Wodak, 2001). مواضع اقناعی به سنت پیوند خورده‌اند و درس‌هایی از زمان‌های گذشته هستند که پیرامون موضوعات جدید احیا می‌شوند (Bouvier, 1993). این مواضع چنان جامع‌اند که می‌توانند در موقعیت‌های متفاوت پرشماری به کار روند و به موقعیت‌های خاص در

زمان‌های خاص محدود نیستند (Anscomb, 1995). مواضع اقناعی معمولاً بر اساس یک توجیه بدیهی انگاشته شده عمل می‌کنند و می‌توان آن‌ها را به شکل تعابیر شرطی یا سببی، نظیر «اگر الف، آنگاه ب» یا «ب، زیرا ج» به صراحت بیان کرد. رایزیگل و وداک (Wodak, 2009: 110) اعتقاد دارند که «برای بحث‌های منطقی و استدلال‌های سودمند قواعدی وجود دارند که به ما اجازه می‌دهند مواضع اقناعی منطقی را از مغالطه‌ها تشخیص دهیم». این قواعد عبارت‌اند از: «آزادی استدلال، تعهد نسبت به ارائه دلیل، ارجاع صحیح به گفتمان پیشین رقیب، تعهد نسبت به حقیقت، ارجاع صحیح به فرض‌های ضمنی، احترام به نکته‌های آغازین مشترک، استفاده از استدلال‌ها و تمهیدات قابل قبول، اعتبار منطقی، پذیرش نتایج بحث، شفافیت بیان و تعبیر صحیح» (Reisigl & Wodak, 2009: 110).

راهبرد استدلالی اقناعی در مواضع هسته‌ای مقامات ج.ا. ایران، با راهبرد اسنادی پیوند نزدیک دارد و ضمن برخورداری از مبانی تاریخی، متوجه دشمنی دیرینه و چند لایه غرب/ آمریکا یا هر دیگری برساخته‌ای با ایران است. به موضوع دشمنی غرب با نظام اسلامی باید از چند بعد نگریست: نخست اینکه غرب یک نیروی استعماری است؛ دوم اینکه غرب همیشه در کنار نظام‌های استبدادی ایستاده است؛ سوم اینکه غرب برای تحقق اهداف نامشروع خودش همیشه دست به تهدید و خشونت زده است.

۱-۳-۳. استدلال‌های کلیدی در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). مواضع اقناعی آن‌ها ما را تهدید می‌کنند: تهدید و تهاجم در مواضع مقامات جمهوری اسلامی، بنیان استدلالی نیرومندی را برای برساخت و تثبیت جهانی دوقطبی و ترویج ایده «آن‌ها علیه ما متحد شده‌اند» فراهم ساخته است. ایران در چنین دنیایی، از جانب کشورهایی که دشمن ما در نظر گرفته شده‌اند، به صورت دائمی تهدید می‌شود. بر این اساس، مواضع اقناعی تهدید و تهاجم، ضمن برقراری پیوند نزدیک با مواضع پایداری، به وجود تهدیدی دائمی و تهاجمی بالقوه اشاره دارند که از جمله پیامدهای آن، مشروعیت‌بخشی به مواضع مقامات جمهوری اسلامی و مشروعیت‌زدایی از مواضع دیگری درخصوص برنامه هسته‌ای ایران است.

(۳۹). آیت‌الله خامنه‌ای: «إن العدو رغم حقه الدفین عاجز عن مواجهة النظام الاسلامی والشعب الايراني» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۰۸، ع ۴۶۸۳).

(۴۰). روحانی: «إن قرار البرلمان الاوربي يتضمن في نفس الوقت بنوداً نظير التأكيد على الحوار والاستفادة من الخيارات السياسية فيما يتعلق بالبرنامج النووي الايراني وهو ما يتعارض بشكل واضح مع توجهات بعض ساسة الادارة الاميركية التي تذهب الى ان جميع الخيارات مازالت

مطروحة على الطاولة» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۴/۰۹، ع ۴۶۹۸).

جدول ۲۷. استدلال آن‌ها ما را تهدید می‌کند در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

ابزارهای زبانی	هدف	راهبرد	هویت‌ها
شفافیت بیان و تعبیر صحیح	متقاعد کردن مخاطبان	استدلالی	رهبر معظم انقلاب اسلامی
تعهد نسبت به ارائه دلیل، ارجاع صحیح به گفتمان پیشین رقیب	به اعتبار ادعاهای خاص		روحانی، رئیس‌جمهور وقت

(ب). مواضع اقناعی ما پایدار هستیم: پایداری در اندیشه جمهوری اسلامی به‌خودی‌خود یک فضیلت است؛ بنابراین ایستادگی در برابر تحریم‌ها و پایداری در جنگ تحمیلی از جمله نشانه‌ها و استدلال‌های عینی برحق بودن مواضع ایران متحد در برابر یک ساختار بین‌المللی معاند با نظام اسلامی است. در این فضا هر توصیفی از دیگری به‌عنوان طرفی که اهل تهدید، تحمیل، تحریم و جنگ است به‌واسطه مواضع اقناعی برحق بودن ما در قالب مضامین پرتکرار «آن‌ها فشار می‌آورند»، «آن‌ها برای محروم کردن ما تلاش می‌کنند» و «آن‌ها تلاش می‌کنند که ما را متوقف سازند»، اما موفق نمی‌شوند، بافت‌سازی می‌شود.

(۴۱). آیت‌الله خامنه‌ای: «العدو فقد لجأ الى الحظر وهو يعلم جيدا بأن اداة الحظر لم تجدیه نفعاً منذ بداية الثورة» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۰۸، ع ۴۶۸۳)؛ «أن الشعب الإيراني اثبت خلال الحرب المفروضة ان الوحدة والإيمان بالله والالتكء عليه تسهل اجتياز المراحل الصعبة، وأنها تجعل العدو يتراجع عن مواقفه» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۴/۰۵، ع ۴۶۹۴).

(۴۲). روحانی: «إن إتفاق جنيف يعنى خضوع القوى الكبرى أمام الشعب الإيراني العظيم. إتفاق جنيف يعنى إقرار العالم بالتكنولوجيا النووية السلمية الإيرانية والتي حققناها فى ظل جهود وتضحيات علمائنا الشباب» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۱/۱۵، ع ۴۶۴۱)؛ «إن إيران لم تسع الى هذه الأسلحة حتى فى فترة الحرب المفروضة، صرح: حتى عندما تعرضت إيران الى قصف بالأسلحة الكيماوية لم ترد على ذلك بالمثل بل قاومت ودافعت بعزة وكرامة» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۰۲، ع ۴۶۷۸).

جدول ۲۸. استدلال ما پایدار هستیم در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

ابزارهای زبانی	هدف	راهبرد	هویت‌ها
استفاده از استدلال‌ها و تمهیدات قابل قبول، شفافیت بیان و تعبیر صحیح	متقاعد کردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص	استدلالی	رهبر معظم انقلاب اسلامی
			روحانی، رئیس‌جمهور وقت

(ج). مواضع اقلیتی قانون: مقامات جمهوری اسلامی در مواضع هسته‌ای خود، به قوانین آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و سایر نهادهای مورد قبول جامعه جهانی تکیه دارند و ضمن مشروعیت بخشیدن به حق ایران، در برخورداری از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای، طرف‌های مقابل را نیز به در پیش گرفتن این رویکرد تشویق می‌کنند. افزون بر این، آن‌ها در مواضع اقلیتی قانون‌محور، فعالیت‌های اتمی ایران را در چهارچوب ان‌پی‌تی، نشان می‌دهند و از نظام جمهوری اسلامی به‌عنوان همکار صدیق آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و متعهد به قوانین ان‌پی‌تی نام می‌برند. (۴۳). روحانی: «إن الوكالة الدولية للطاقة الذرية قامت بعمليات تفتيش آلاف الساعات وأعلنت بأنه لا يوجد أى مؤشر لانحراف البرنامج النووى الاسلامى الايرانى نحو أهداف عسكرية وان أنشطة ايران سلمية تماماً» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۰۳، ع ۴۶۷۹).

جدول ۲۹. استدلال قانون می‌گوید در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	استدلالی	متقاعد کردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص	تعهد نسبت به ارائه دلیل، ارجاع صحیح به گفتمان پیشین رقیب

(د). مواضع اقلیتی ما مخالف سلاح کشتار جمعی هستیم: آیت‌الله خامنه‌ای و به تبعیت از ایشان، سایر مقامات ج. ا. ایران، هرگونه تلاش برای دستیابی به سلاح‌های کشتار جمعی را نادرست و مغایر با موازین اخلاقی و انسانی دانسته‌اند.

(۴۴). آیت‌الله خامنه‌ای: «وأوضح سماحته إنه حتى الآن حيث أصبح من المؤكد ان الجمهورية الاسلامية الايرانية لا تسعى وراء السلاح النووى فى ضوء الحكم الشرعى والعقلى والسياسى» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۴/۱۰، ع ۴۶۹۹).

(۴۵). روحانی: «إن ايران لا تسعى الى أسلحة الدمار الشامل وتعتبرها خطأً احمر لكون عقيدتنا وایماننا وفقهنا» (الوفاق، ۲۰۱۴/۰۳/۰۲، ع ۴۶۷۸).

جدول ۳۰. استدلال ما مخالف سلاح کشتار جمعی هستیم در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت‌ها	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	استدلالی	متقاعد کردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص	تعهد نسبت به ارائه دلیل، استفاده از استدلال‌های قابل قبول
روحانی، رئیس‌جمهور وقت			

۲-۳-۳. استدلال‌های کلیدی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

(الف). مواضع اقلیتی برجام به دلیل دستاوردهایش پیروزی است: مواضع اقلیتی مذکور تابع راهبرد اسنادی توافق پیروزمندانه است. به عبارت دیگر، توافق هسته‌ای یک توافق موفق است، زیرا

به واسطه این توافق، اقتدار منطقه‌ای ایران به اثبات رسید، حقوق هسته‌ای ایران به رسمیت شناخته شد و لغو تدریجی تحریم‌های اقتصادی مرتبط با برنامه هسته‌ای کشور که می‌توانست زمینه لازم را برای حضور توانمند ایران در اقتصاد جهانی فراهم نماید، مورد تأیید قرار گرفت.

(۴۶). روحانی: «إن القبول بحق تخصیص اليورانیوم ورفع الحظر والاستمرار بالابحاث والتطوير تعتبر من أهم النجاحات التي تحققت في هذا الاتفاق» (الوفاق، ۲۰/۰۷/۲۰۱۵، ع ۵۰۶۱).

جدول ۳۱. استدلال برجام به دلیل دستاوردهایش پیروزی است پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
روحانی، رئیس‌جمهور وقت	استدلالی	متقاعد کردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص	استفاده از استدلال‌ها و تمهیدات قابل قبول

(ب). مواضع اقناعی توافق به دلیل تهدید استقلال کشور خطرناک است: بی‌شک، حضور دائمی یک دیگری تهدیدکننده، قدرتمند و شرور، مهمترین اصل برای مشروعیت ج.ا. ایران به‌عنوان یک نظام مدرن پسااستعماری است که هیچ‌چیز، از جمله برجام، نباید آن را خدشه‌دار سازد.

(۴۷). آیت‌الله خامنه‌ای: «إن الامریکین یریدون من إتفاق لیس معلوماً مصیره أو القبول به لغایة الان، لا فی ایران ولا فی آمریکا، لاستخدامه وسیلة للتغلغل فی ایران الا اننا أغلقنا هذا الطريق بحزم، اننا سوف لن نسمح للتغلغل الاقتصادي الامیرکی فی البلاد ولا للتغلغل السياسي ولا الثقافي» (الوفاق، ۲۰/۰۸/۱۸، ع ۵۰۸۵).

جدول ۳۲. استدلال توافق به دلیل تهدید استقلال کشور خطرناک است پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	استدلالی	متقاعد کردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص	استفاده از استدلال‌ها و تمهیدات قابل قبول

(ج). مواضع اقناعی قدرت ما دشمن را وادار به مذاکره و توافق کرد: مواضع اقناعی مذکور نزدیک به مواضع اقناعی پایداری هستند، زیرا در هر دو گروه با حضور دیگری تهدیدکننده و قدرتمند مواجه هستیم که ملت ایران همواره در برابرش مقاومت کرده است و دشمن را واداشته تا از مواضع خصمانه‌ای که نسبت به نظام اسلامی دارد، عقب‌نشینی کند.

(۴۸). آیت‌الله خامنه‌ای: «اعتبر القائد تقدم وقوة الشعب الايراني بانهما السبب وراء لجوء الاعداء للمفاوضات النووية» (الوفاق، ۲۰/۱۱/۰۴، ع ۵۱۵۰).

جدول ۳۳. استدلال قدرت ما دشمن را وادار به مذاکره و توافق کرد پس از دستیابی

به توافق هسته‌ای

هویت	راهبرد	هدف	ابزارهای زبانی
رهبر معظم انقلاب اسلامی	استدلالی	متقاعد کردن مخاطبان به اعتبار ادعاهای خاص	استفاده از استدلال‌ها و تمهیدات قابل قبول

۳-۴. راهبرد زاویه‌سازی

زاویه‌سازی، به معنای چهارچوب‌بندی یا بازنمایی گفتمانی است که به‌واسطه آن، گویندگان، مشارکت خودشان را در گفتمان نشان می‌دهند و زاویه دید خود را در یک گزارش، توصیف، روایت یا نقل قول رخدادهای یا گفته‌های تبعیض‌آمیز مطرح می‌کنند (خسروی‌نیک، ۱۳۹۷: ۱۳۴)؛ بنابراین کنشگران اجتماعی هم‌زمان با کاربست راهبردهای ارجاعی، اسنادی و استدلالی، راهبرد زاویه‌سازی را نیز مد نظر قرار می‌دهند.

۳-۴-۱. زاویه‌سازی در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

تحلیل گفتمان هسته‌ای مقامات ج.ا. ایران در مسیر دستیابی به توافق که سابق بر این به بحث گذارده شد، نشان داد که مواضع حسن روحانی، تا قبل از امضای برجام، نزدیک به مواضع آیت‌الله خامنه‌ای است. به عبارت دیگر، زاویه‌سازی رهبر معظم انقلاب اسلامی و رئیس‌جمهور اسبق نسبت به پرونده هسته‌ای کشور تقریباً همسان است.

۳-۴-۲. زاویه‌سازی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

تحلیل گفتمان هسته‌ای آیت‌الله خامنه‌ای و حسن روحانی پس از امضای توافق و در چهارچوب راهبردهای ارجاعی، اسنادی و استدلالی نشان داد که شکل زاویه‌سازی طرفین نسبت به برجام از یکدیگر فاصله گرفته و متعاقب آن، گسست آوایی در گفتمان هسته‌ای کشور اتفاق افتاده است.

۳-۵. راهبرد پررنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی

فرایند «پررنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی» در رویکرد گفتمانی-تاریخی، به‌عنوان راهبردی مرسوم برای افزایش یا کاهش اهمیت یک بازنمایی خاص لحاظ شده است که می‌تواند بر همه سطوح تحلیل گفتمان، از راهبردهای ارجاعی تا راهبردهای استدلالی اثرگذار باشد و آن‌ها را زاویه‌سازی کند (خسروی‌نیک، ۱۳۹۷: ۱۳۳).

۱-۵-۳. راهبرد پرنرنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی در مسیر دستیابی به توافق هسته‌ای

بر اساس عناصر و پاره‌گفتارهای مرتبط با تحلیل مواضع هسته‌ای کشور در مسیر دستیابی به توافق، کاربست راهبردهای ارجاعی کاملاً عقیدتی، اسنادی و استدلالی در گفتمان هسته‌ای آیت‌الله خامنه‌ای با هدف مشروعیت‌بخشی به خودی و مشروعیت‌زدایی از دیگری صورت گرفته و به شدت متأثر از راهبرد پرنرنگ‌سازی [= بزرگ‌نمایی‌ها، تأکیدها و کنش‌های گفتاری مستقیم] است. در این میان، حسن روحانی به دلیل موقعیتی که در مذاکرات داشته، نسبت به پرنرنگ‌سازی مواضع گفتمانی‌اش بر مبنای مشروعیت‌زدایی از دیگری، علاقه کمتری از خود نشان داده است و به جای آن، بیشتر سعی کرده راهبرد پرنرنگ‌سازی [= تأکیدها و کنش‌های گفتاری مستقیم] را به منظور مشروعیت‌بخشی به خودی و دیگری در نظر بگیرد.

۲-۵-۳. راهبرد پرنرنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی پس از دستیابی به توافق هسته‌ای

پس از دستیابی به توافق، کاربست راهبردهای ارجاعی کاملاً عقیدتی، اسنادی و استدلالی در مواضع آیت‌الله خامنه‌ای، بیشتر بر مشروعیت‌زدایی از دیگری و در مواضع حسن روحانی، بیشتر بر تبلیغ دستاوردهای بجمام و مشروعیت‌بخشی به خودی متمرکز است. برای این منظور، راهبردهای مورد اشاره با استفاده از ابزارهای زبانی، نظیر بزرگ‌نمایی‌ها، تأکیدها و کنش‌های گفتاری مستقیم، پرنرنگ‌سازی شده‌اند.

نتیجه‌گیری

تولید گفتمان و فرایندهای تعبیر به‌ویژه برای پاسخ به پرسش‌هایی مانند چه کسی چه چیزی را به چه کسی می‌گوید، تولیدکنندگان این گفتمان‌ها چه کسانی هستند، چرا به مضمون‌ها و راهبردهای خاصی تکیه دارند و نیز مخاطبان چگونه این مضمون‌های زبانی و راهبردهای گفتمانی را تعبیر می‌کنند، مهم هستند. بنابراین، در ساختار تحلیلی پژوهش حاضر، بافت‌های خبری الوفاق، به‌منظور توضیح فرایندهای تولید، توزیع و مصرف کاربرد زبان ترجمه‌شده در ارتباط با برنامه هسته‌ای ایران، بر اساس رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزیگل و وداک به پنج حوزه ارجاعی/ نام‌گذاری، اسنادی، استدلالی، زاویه‌سازی، پرنرنگ‌سازی و کم‌رنگ‌سازی تقسیم شدند. یافته‌های پژوهش نشان دادند که الوفاق در چهارچوب راهبردهای مذکور، ضمن توجه به اصل چندصدایی، به دوگانه‌سازی از «ما» [= بافضیلت، صالح و مبارز] در تقابل با «آن‌ها» [= گاهی شرور و متخاصم و گاهی مستعد همکاری] علاقه دارد. به عبارت دیگر، الوفاق نسبت به ترجمه دقیق مواضع و نقل قول‌های هسته‌ای «ما» [= آیت‌الله خامنه‌ای و حسن روحانی] از زبان «الف» به زبان «ب» کاملاً متعهد است. بر همین اساس، با استناد به پنج حوزه یادشده، می‌توان نکته‌های زیر را مد نظر قرار داد:

(۱). محتوای ارجاعی الوفاق در ترجمه مواضع هسته‌ای آیت‌الله خامنه‌ای و حسن روحانی، همانند

متن اصلی، متکی به استفاده مکرر از نام‌گذاری‌های کاملاً عقیدتی، عقیدتی و رسمی [= خنثی] برای اشاره به هویت‌های برساخته «خودی» [= ملی] و «دیگری» [= عمدتاً غربی‌ها] و نیز ارجاعات متنوع به برنامه هسته‌ای کشور است. نکته‌های بدیع کاربست راهبرد ارجاعی عبارت‌اند از: (الف). در مسیر مذاکرات و دستیابی به توافق: مردم در ارجاعات کاملاً عقیدتی و عقیدتی مقام‌های مورد استناد، حضور قوی دارند، مردم در مواضع مقام معظم رهبری با مؤمن‌بودن، انقلابی‌بودن و صابر‌بودن و در مواضع رئیس‌جمهور اسبق با صلح‌دوست‌بودن متمایز شده‌اند. بخشی از ارجاعات عقیدتی مقام معظم رهبری، ویژه انقلاب اسلامی و نظام اسلامی است. تعداد ارجاعات کاملاً عقیدتی رهبر معظم انقلاب اسلامی به دیگری [= دشمن] بسیار بیشتر از رئیس‌جمهور اسبق است. صنعت، محل هم‌آوایی مقام‌های مورد استناد در ارجاع به برنامه هسته‌ای کشور است.

(ب). پس از دستیابی به توافق: ارجاع به مردم در مواضع رئیس‌جمهور وقت، با جدیت دنبال می‌شود. وی مردم را با ویژگی‌های ثبوت، پایداری و عظمت خطاب قرار داده است. ارجاعات کاملاً عقیدتی به دیگری [= دشمن با تأکید بر آمریکا] در مواضع مقام معظم رهبری مشهود است. صنعت و فناوری، همچنان نقطه کلیدی هم‌آوایی مقام‌های مورد استناد در ارجاع به برنامه هسته‌ای کشور است.

(۲). از منظر اسنادی در مشروعیت‌بخشی به خود و مشروعیت‌زدایی از دیگری، چندین مضمون اسنادی در مواضع رهبر معظم انقلاب اسلامی و رئیس‌جمهور وقت، وجود دارد که به همکاری، صلح‌طلبی، منطق، حقانیت، شفافیت و قانونمندی «ما» و غیرمنطقی‌بودن، غیرقانونی‌بودن، استانداردهای دوگانه، خشونت و تهدیدگری «آن‌ها» اشاره می‌کند. نکته‌های بدیع کاربست راهبرد اسنادی عبارت هستند از:

(الف). در مسیر مذاکرات و دستیابی به توافق: تعامل سازنده با طرف‌های مقابل، محل هم‌آوایی مواضع مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور وقت، لزوم لغو تحریم‌ها، صلح‌آمیزبودن صنعت هسته‌ای ایران، تضمین برخورداری کشور از فناوری بومی هسته‌ای و حق غنی‌سازی اورانیوم و نیز تعهد ایران به توافق‌ها از جمله اسنادهای کلیدی در مواضع رئیس‌جمهور اسبق است.

(ب). پس از دستیابی به توافق: شکننده‌بودن برجام از طرف رهبر معظم انقلاب اسلامی و نقاط قوت آن از طرف رئیس‌جمهور اسبق مورد تأکید قرار گرفت.

(۳). مضامین مرتبط با راهبرد استدلالی، نشان می‌دهند که «آن‌ها ما را تهدید می‌کنند؛ بنابراین ما مشروع و برحق هستیم». این موضع پیوند نزدیکی با مضمون پایداری دارد یا «ما در مسیر درست گام برمی‌داریم تا زمانی که در برابر آن‌ها پایداری می‌کنیم» یا «عملکرد ما در صنعت هسته‌ای

بدون چالش آفرینی است، زیرا قانون و مجامع قانون مدار حامی ما هستند» یا «توافق موفقیت است، زیرا دستاوردهایی برای کشور دارد» یا «توافق تهدید است، زیرا برای استقلال کشور خطر آفرین است». نکته‌های بدیع کاربست راهبرد استدلالی عبارت‌اند از:

(الف). در مسیر مذاکرات و دستیابی به توافق: مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور وقت، در کاربست استدلال‌های دشمن کینه‌توز و تهدیدکننده، تاب‌آوری و پایداری ملت ایران و مخالفت ایران با سلاح هسته‌ای توافق دارند.

(ب). پس از دستیابی به توافق: مزایای برجام در مواضع رئیس‌جمهور وقت و خطرات آن در مواضع مقام معظم رهبری مورد تأکید قرار گرفته است.

(۴). زاویه‌سازی به معنای برداشت و اعلام موضع است و به‌صورت ویژه، هم‌آوایی‌ها و گسست‌های گفتمانی را آشکار می‌کند. نکته‌های بدیع کاربست راهبرد مذکور عبارت‌اند از:

(الف). در مسیر مذاکرات و دستیابی به توافق: رئیس‌جمهور اسبق سعی بر نزدیک‌ساختن زاویه دید خود به زاویه دید رهبر معظم انقلاب اسلامی دارد.

(ب). پس از دستیابی به توافق: رئیس‌جمهور وقت، گسست آوایی مواضع خود از مواضع مقام معظم رهبری را پنهان نمی‌کند.

(۵). پررنگ‌سازی و کمرنگ‌سازی با میزان اهمیت‌دادن و تأکیدکردن مرتبط است. نکته‌های بدیع کاربست راهبرد مذکور عبارت‌اند از:

(الف). در مسیر مذاکرات و دستیابی به توافق: پررنگ‌سازی و کمرنگ‌سازی در مواضع رهبر معظم انقلاب اسلامی، متأثر از دو اصل مشروعیت‌بخشی به خودی و مشروعیت‌زدایی از دیگری و در مواضع رئیس‌جمهور وقت، عمدتاً متأثر از اصل مشروعیت‌بخشی به خودی و دیگری است.

(ب). پس از دستیابی به توافق: مواضع مقام معظم رهبری، عمدتاً بر مشروعیت‌زدایی از دیگری و مواضع رئیس‌جمهور وقت، عمدتاً بر حمایت از برجام و مشروعیت‌بخشی به عاملان خودی متمرکز است.

پیشنهاد‌های کاربردی و رسانه‌ای

خبر، محصول بارزش رسانه است تا اندازه‌ای که طبیعی‌ترین کارکرد رسانه را تولید و توزیع خبر دانسته‌اند. بنابراین، پژوهش حاضر با تأکید بر مواضع سیاسی ترجمه‌شده، به مطالعه گفتمان سیاسی در متن‌های رسانه‌ای اختصاص پیدا کرد و در همین ارتباط، رویکرد گفتمانی-تاریخی رایزیگل و وداک، به دلیل کاربست قوی زبان، در تحلیل انتقادی گفتمان رسانه‌های سیاسی مد نظر قرار گرفت. با این وصف، بهره‌برداری از پیشنهاد‌های زیر به سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران

و شبکه‌های برون‌مرزی آن، توصیه می‌شود:

(۱). مطالعه رسانه‌ها در واقع مطالعه گفتمان و قدرت است، چراکه رسانه‌ها از طریق انتخاب واژگان، روایت‌ها و شیوه‌های بازنمایی، یا قدرت را بازتولید می‌کنند یا آن را به چالش می‌کشند. تحلیل انتقادی گفتمان به رسانه‌ها این امکان را می‌دهد که سازوکارهای آشکار و پنهان قدرت را در محتوای خبری، گزارش‌ها و سیاست‌های رسانه‌های شناسایی و بررسی کنند. با استفاده از این رویکرد، رسانه‌ها می‌توانند محتوای خود را با دقت بیشتری تولید کنند، اثرگذاری پیام‌های خود را افزایش دهند و در برابر گفتمان‌های مسلط، استراتژی‌های حرفه‌ای‌تر و مؤثرتری اتخاذ کنند. این تحلیل به‌ویژه برای رسانه‌های داخلی و برون‌مرزی جمهوری اسلامی ایران ابزاری حیاتی است، زیرا کمک می‌کند تا محتوایی آگاهانه، تأثیرگذار و چالش‌برانگیز تولید کنند که توان مقابله با گفتمان‌های غالب جهانی را داشته باشد.

(۲). الگوی رایزینگل و وداک این امکان را برای رسانه‌های داخلی و برون‌مرزی جمهوری اسلامی ایران فراهم می‌آورد که به‌دقت عوامل و انگیزه‌های مؤثر بر گفتمان‌های سیاسی را شناسایی و تحلیل کنند. این تحلیل‌ها به رسانه‌ها کمک می‌کنند تا با درک جامع‌تری از ساختار و محتوای گفتمان‌ها، الگویی منسجم و همسو با منافع ملی کشور طراحی نمایند. با این رویکرد، رسانه‌ها می‌توانند به‌طور مؤثر مواضع سیاسی کنشگران را هدایت کرده و محتوای رسانه‌ای را به‌گونه‌ای تنظیم کنند که هم‌زمان انسجام داخلی را تقویت و وجهه بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران را ارتقا دهد. این فرایند نه‌تنها بر اثرگذاری سیاست‌های فرهنگی و رسانه‌ای ایران می‌افزاید، بلکه قدرت نرم کشور را در عرصه جهانی به‌طور قابل توجهی تقویت خواهد کرد.

(۳). برای رسانه‌های داخلی و برون‌مرزی جمهوری اسلامی ایران ضروری است که درکی عمیق و روشن از قدرت‌های بین‌المللی و تأثیرات متقابل آن‌ها بر فرایندهای خبری داشته باشند. یکی از راه‌های مؤثر دستیابی به این درک، مطالعه و مقایسه شیوه‌های تولید اخبار در کشورهای مختلف است. در این مقایسه، عواملی مانند مالکیت رسانه‌ها، ساختارهای سیاسی و چهارچوب‌های خبرنگاری از اصلی‌ترین وجوه تمایز به‌شمار می‌آیند. بررسی این عوامل در شیوه‌های تولید و توزیع اخبار به دست‌اندرکاران رسانه‌های کشور این امکان را می‌دهد که با دیدی علمی و استراتژیک به فرایندهای خبری بنگرند. این شناخت نه‌تنها به آن‌ها کمک می‌کند تا اخبار را به دقت تحلیل کنند، بلکه می‌تواند به اتخاذ رویکردهای هوشمندانه‌تر در برابر چالش‌های جهانی و منطقه‌ای نیز منجر شود. در نهایت، آگاهی از شیوه‌های مختلف تولید اخبار در عرصه جهانی، رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران را قادر می‌سازد تا استراتژی‌های مؤثرتری برای تقویت تأثیرگذاری خود در سطوح داخلی و بین‌المللی طراحی کنند. این امر نه‌تنها به بهبود کیفیت

و دقت در تولید اخبار کمک می‌کند، بلکه می‌تواند اعتماد افکار عمومی نسبت به جمهوری اسلامی ایران را افزایش دهد.

منابع فارسی

- بلوس، دیوید (۱۴۰۱ش). ماهی مترجم: ترجمه و معنای همه چیز. (ترجمه مرتضی درویشیان حقیقی)، چاپ اول، مشهد: جهاد دانشگاهی.
- پوررمضان، پرهام؛ و میرزایی کشته‌ای فراهانی، نرگس (۱۴۰۳). ادراک نظام شناختی دولت‌های نهم و دهم از مذاکرات هسته‌ای ایران و غرب، *سیاست خارجی*. ۳۸(۴). ۱۵۱-۱۷۶.
- خسروی نیک، مجید (۱۳۹۷). *گفتمان، هویت، مشروعیت: خود و دیگری در بازنمایی‌های برنامه هسته‌ای ایران*. ترجمه: نیلوفر آقابراهیمی، چاپ اول، قم: لوگوس.
- رئسی، شیم؛ شیری، طهمورث؛ و صفری شالی، رضا (۱۴۰۲). مطالعه جامعه‌شناختی گفتمان جریان‌های سیاسی در خصوص مذاکرات هسته‌ای با غرب (مطالعه موردی: روزنامه‌های کیهان، رسالت، شرق و اعتماد)، *مطالعات جامعه‌شناختی (نامه علوم اجتماعی)*، ۳۰(۱)، ۲۷۵-۲۹۲. Doi:10.22059/jsr.2023.358528.1851
- ژوزف، جان (۱۳۹۵). *زبان و سیاست*. (ترجمه مصطفی شهیدی تبار). چاپ اول (نوبت دوم)، تهران: دانشگاه امام صادق علیه السلام.
- سلطانی، سید علی اصغر (۱۳۹۷). *قدرت، گفتمان و زبان: سازوکارهای جریان قدرت در جمهوری اسلامی ایران*. چاپ ششم. تهران: نی.
- کریمی فیروزجایی، علی؛ و حبیبی، سمیرا (۱۳۹۷). تحلیل گفتمان دیدگاه‌های رهبران ایران و آمریکا درباره برجام. *جستارهای سیاسی معاصر*، ۹(۴)، ۱۵۳-۱۳۳. doi: 10.30465/cps.2019.3543
- محمدی، عادل (۱۳۹۶). *منظورشناسی زبان و تحلیل گفتمان*. چاپ اول، تهران: روش‌شناسان؛ جامعه‌شناسان. مسعودی، حیدرعلی و عارف حکم‌آبادی، میلاد (۱۴۰۳). ادراکات متکثر مقامات رسمی ایران از روابط اروپا و آمریکا و تأثیر آن بر مذاکرات هسته‌ای ایران: بررسی موردی دوره ریاست جمهوری روحانی (۱۳۹۲-۱۴۰۰). *روابط خارجی*، ۱۶(۳)، ۶۰-۳۱. doi: 10.22034/fr.2024.470360.1559

منابع عربی

- صحیفه‌الوفاق، <https://newspaper.al-vefagh.ir>
- صحیفه‌الوفاق (۲۰۱۳/۱۲/۱۰). روحانی: بعض القوی الکبری تقر بعجزها عن وقف القدرات النوویة السلمیة الایرانیة، العدد ۴۶۱۴.

- صحیفهٔ الوفاق (۱۴/۰۱/۲۰۱۴). رئیس روحانی: ننظم علاقاتنا مع العالم على أساس مصالح الشعب، العدد ۴۶۴۱.
- صحیفهٔ الوفاق (۱۴/۰۱/۲۰۱۴). رئیس روحانی: البلد الذى يسعى لحيازة قنبلة نووية لا يتفاوض، العدد ۴۶۴۲.
- صحیفهٔ الوفاق (۱۴/۰۱/۲۰۱۴). اسبوع الوحدة اسبوع التوحيد واتباع السيرة النبوية، العدد ۴۶۴۳.
- صحیفهٔ الوفاق (۱۴/۰۱/۲۰۱۴). روحانی: الاقتصاد الايرانى أكثر إنسجاما ومواءمة مقارنة بالاقتصادات الناجحة الجديدة، العدد ۴۶۴۸.
- صحیفهٔ الوفاق (۱۴/۰۱/۲۰۱۴). روحانی يعلن إستعداد ايران للتوصل لإتفاق نهائى حول الملف النووى، العدد ۴۶۵۲.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۰۲). روحانی: لا نريد التوتر مع العالم بل بناء علاقات ثقة خصوصاً مع الجيران، العدد ۴۶۷۸.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۲/۱۸). قائد الثورة: لست متفائلاً بالمفاوضات النووية، لكنى لا أعارضها، العدد ۴۶۶۸.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۲/۲۶). روحانی: ماضون قدما فى المفاوضات حتى تحقيق النصر النهائى للشعب الايرانى، العدد ۴۶۷۵.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۲/۲۷). الرئيس روحانى: سياستنا تتبنى التعاطى والصدقة مع الجوار، العدد ۴۶۷۶.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۰۳). الرئيس روحانى: الغرب إغتال علماءنا رغم علمه بسلامية برنامجنا النووى، العدد ۴۶۷۹.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۱۵). طهران وموسكو تستعرضان المستجدات الاقليمية والدولية ومنها أوكرانيا والنوى الايرانى، العدد ۴۶۸۹.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۱۷). روحانى، لدى إستقباله وزير الخارجية اليونانى: تعزيز العلاقات بين ايران والاتحاد الاوروبى يصب فى مصلحة العالم، العدد ۴۶۹۱.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۰۵). المفاوضات النووية سيحافظون على حقوق الشعب الايرانى، العدد ۴۶۸۱.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۴/۰۵). قائد الثورة: حقائق المجتمع الدولى لن تسير وفق رغبات اميركا، العدد ۴۶۹۴.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۲/۰۸). طهران وتونس تعلنان رغبتهما بتطوير العلاقات خاصة الاقتصادية والتجارية، العدد ۴۶۶۰.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۰۸). الحظر لن يؤثر على ايران وتهديدات اميركا دليل على عدم جدواه، العدد ۴۶۸۳.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۲/۰۹). قائد الثورة: لا جدوى من المساومة مع المستكبرين، العدد ۴۶۶۱.
- صحیفهٔ الوفاق (۲۰۱۴/۰۴/۰۹). رئيس الجمهورية: ايران تدعم الاجراءات المتعلقة بتطهير المناطق الملوثة

بالالغام، العدد ۴۶۹۸.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۴/۰۳/۱۰). رئيس الجمهورية يؤكد استعداد ايران لإقامة علاقات بناءة مع الإتحاد الأوروبي، العدد ۴۶۸۵.

صحيفة الوفاق (۱۰/۰۴/۲۰۱۴). قائد الثورة: الأنشطة النووية الإيرانية لن تتوقف أبدا، العدد ۴۶۹۹.

صحيفة الوفاق (۱۱/۰۱/۲۰۱۴). قائد الثورة: الشعب الإيراني لم يستسلم حتى في ظروف أصعب من ظروف اليوم، العدد ۴۶۳۷.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۱۱/۰۲). قائد الثورة: بدعة خطيرة ان تتخذ الدول الأخرى القرار حول نظام الحكم في سوريا، العدد ۵۱۴۸.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۱۱/۰۴). قائد الثورة: مقارعة الاستكبار حركة عقلانية تعتمد على تجارب الشعب الإيراني، العدد ۵۱۵۰.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۱۴). رئيس الجمهورية: اقتربنا من قمة المفاوضات ودبلوماسيون سينتصرون، العدد ۵۰۵۸.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۱۵). يصون حق الشعب الإيراني وخطوطه الحمراء ... واشادات دولية به، الإتفاق النووي ... واخيرا تصاعد الدخان الأبيض، العدد ۵۰۵۹.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۱۶). خلال استقباله رئيس الجمهورية وأعضاء الحكومة: قائد الثورة يثمن جهود الفريق النووي الإيراني الصادقة والدؤوبة، العدد ۵۰۶۰.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۱۶). خلال اجتماع الحكومة: رئيس الجمهورية يشيد بدعم قائد الثورة وتوجيهاته السديدة خلال المفاوضات، العدد ۵۰۶۰.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۲۰). روحاني: أولوية إيران بعد الإتفاق النووي تعزيز العلاقات مع دول الجوار، العدد ۵۰۶۱.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۲۳). روحاني: إيران هي المنتصرة في المفاوضات النووية ... ولن تواجه أية عراقيل بعد اليوم، العدد ۵۰۶۴.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۲۵). الرئيس روحاني: أكثر القضايا تعقيدا قابلة للحل دبلوماسيا، العدد ۵۰۶۵.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۷/۲۷). روحاني: في حل الموضوع النووي أثبتنا قدرتنا على تسوية القضايا الأخرى منطقياً، العدد ۵۰۶۷.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۰۸/۱۸). قائد الثورة: تقسيم العراق وسوريا لن يتحقق ... ونقدم المساعدة لليمنيين، العدد ۵۰۸۵.

صحيفة الوفاق (۲۰۱۵/۱۰/۲۲). قائد الثورة: بقاء هيكلية الحظر مرفوض وانتهاك للإتفاق، العدد ۵۱۴۰.

- Anscombe, J. C. (1995). *Theorie des topoi*. Paris: Editions Kime.
- Bell, Allan. (1991). *The Language of News Media*. Oxford: Blackwell.
- Bielsa, E. & Bassnett, S. (2009). *Translation in Global News*. London: Routledge.
- Bouvier, A. (1993). Une anthropologie sociologique des topoi: la theorie des derivtions de parto. In C. Plantin (Ed.), *Lieux Communs, topoi, stereotypes, cliches*, (182-192), Paris: Éditions kime.
- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). Critical discourse analysis: an over view. In T. A. van Dijk, (Ed.), *Discourse as a social interaction* (Discourse Studies: A multidiciplinary introduction. Vol. 2), (258- 283), London: SAGE.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.
- Fowler, R., Hodge, B., Kress, G., & Trew, T. (1979). *Language and Control*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Hay, C. (2002). *Political analysis: a critical introduction*. Basingstoke: Palgrave.
- Hodge, B. & Kress, G. (1979). *Language and Ideology*. London: Routledge.
- Kienpointner, M. (1992). *Alltagslogik: Struktur und Funktion von Arumentationsmustern*. Stuttgart-Bad Cannstatt: Frommann-Holzboog.
- Reisigl, M. & Wodak, R. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of racism and antisemitism*. London: Routledge.
- Reisigl, M. & Wodak, R. (2009). The discourse-historical approach (DHA). In R. Wodak & M. Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis*, (2nd ed.), (87-121), London: SAGE.
- Stetting, K. (1989). Transediting. A New Term for Coping with the Grey Area Between Editing and Translating. In *Proceedings from the Fourth Nordic Conference for English Studies*, 371-382, Copenhagen: University of Copenhagen.
- Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press.

- Van Dijk, T. A. (1985). Introduction: discourse as a new cross-discipline. In T. A. Van Dijk (Ed.), *Handbook of Discourse Analysis*, Vol. 1: Disciplines of Discourse, New York: Academic Press, 1-10.
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as Discourse*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- van Dijk, T. A. (2001). Multidisciplinary CDA: a plea for diversity, In R. Wodak & M. Meyer (Eds.). *Methods in critical discourse analysis*, (95-120), London: Sage.
- Van Eemeren, F. H. & Grootendorst, R. (1992). *Argumentation, communication, and fallacies: a pragma-dialectical perspective*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum.
- Van Eemeren, F. H., Grootendorst, R. & Kruijer, T. (1987). *Handbook of argumentation theory: a critical survey of classical backgrounds and modern studies*. Dordrecht, Holland; Providence, U.S.A.: Foris Publications.
- Van Eemeren, F. H., Grootendorst, R. & Snoek Henkemans, A. F. (1996). *Fundamentals of argumentation theory: a handbook of historical backgrounds and contemporary developments*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum.
- Van Leeuwen, T. & Wodak, R. (1999). Legitimizing immigration control. A discourse-historical analysis, *Discourse Studies*, 1(1), 83- 118.
- Wodak, R. & Meyer, M. (2001). *Methods of critical discourse analysis*. London: SAGE.
- Wodak, R. & Meyer, M. (2009). *Methods of critical discourse analysis*. (2nd ed.), London: SAGE.
- Wodak, R. (1989). Introduction, In R. Wodak (Ed.). *Language, Power and Ideology*, Amsterdam: Benjamins.
- Wodak, R. (2006). Dilemmas of discourse (analysis), *Language in Society*, 35(4). 595-611.
- Wodak, R. (2009). The semiotics of racism: A Critical discourse-historical analysis. In J. Renkema (Ed.), *Discourse, of course: an overview of research in discourse studies*, (311-326), Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

- Wodak, R., De Cillia, R., Reisigl, M. & Liebhart, K. (1999). *The discursive construction of national identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Wodak, R., Menz, F., Mitten, R. & Stern, F. (1994). *Sprachen der Vergangenheiten. Öffentliches Gedenken in österreichischen und deutschen Medien*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Wodak, R., Nowak, P., Pelikan, J., Gruber, H., De Cillia, R. & Mitten, R. (1990). *Wir sind alle unschuldige Täter*. Diskurshistorische Studien um Nachkriegsant.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی